

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Osa Varšava-Praha-Řím? Rétorika a praxe polské,
české a italské konzervativní pravice vůči EU**

Pavel Stupka

Plzeň 2024

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní vztahy – teritoriální studia

Bakalářská práce

**Osa Varšava-Praha-Řím? Rétorika a praxe polské,
české a italské konzervativní pravice vůči EU**

Pavel Stupka

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Vladimír Naxera, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2024

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2024 .....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. PhDr. Vladimíru Naxerovi Ph.D. za osobní přístup, cenné rady a čas, který mi věnoval.

Seznam použitých zkratk

ECR	Evropští konzervativci a reformisté
EP	Evropský parlament
EPP	Evropská lidová strana
EU	Evropská unie
FdI	Fratelli d'Italia
ID	Identita a demokracie
ODS	Občanská demokratická strana
PiS	Právo a spravedlnost

Seznam použitých grafů

Graf 1 - Kruhový diagram znázorňující míru konsenzu mezi politickými stranami	40
Graf 2 - Sloupcový diagram znázorňující míru konsenzu mezi politickými stranami a skupinami Evropského parlamentu.....	42
Graf 3 - Horizontální sloupcový diagram znázorňující míru konsenzu mezi politickými stranami napříč oblastmi politik EU	44

Obsah

Seznam použitých zkratk	4
Seznam použitých grafů	5
Úvod	7
1 Euroskepticismus	10
2 Kvalitativní analýza stranické rétoriky vůči Evropské unii	20
2.1 Právo a spravedlnost	20
2.2 Občanská demokratická strana	26
2.3 Bratři Itálie	31
2.4 Konkluze	36
3 Kvantitativní analýza hlasování v Evropském parlamentu	39
Závěr	46
Seznam použitých zdrojů	50

Úvod

Bakalářská práce se věnuje vztahům polské, české a italské konzervativní pravice vůči Evropské unii. Analyzována je rétorika vybraných politických stran a jejich politická praxe na evropské úrovni. Konkrétně se výzkum zaměřuje na tyto strany: Bratři Itálie, polské Právo a spravedlnost a česká Občanská demokratická strana. Všechny jmenované politické subjekty se v rámci Evropského parlamentu sdružují ve frakci Evropských konzervativců a reformistů. Po italských parlamentních volbách v roce 2022, ve kterých zvítězili Bratři Itálie, prohlásil předseda vlády Petr Fiala, že by se představitelé zmíněných stran měli pravidelně scházet a společně diskutovat své postoje k evropské integraci (Šafaříková 2022). Hlavním cílem výzkumu je zjistit, v jakých unijních oblastech existují společné zájmy, a u kterých evropských témat se názory zkoumaných stran nejvíce liší. Práce také odhaluje, jakým způsobem vnímají zkoumané strany současný stav a vývoj evropské integrace. Na základě provedené analýzy usoudím, zdali má spolupráce těchto tří subjektů nějaký smysl. Vedlejším výzkumným cílem je zasadit hlasovací chování europoslanců dotyčných stran do širšího kontextu tím, že jej porovnáím s počínáním europoslanců z tří pravicově orientovaných frakcí Evropského parlamentu.

Pro širší pochopení kontextu je nejdříve čtenář seznámen s fenoménem, jenž běžně nazýváme euroskepticismem. Vykreslena je podstata jevu a jeho různé variace. Kapitole věnující se euroskepticismu jsem zahrnul proto, abych se nemusel v dalších částech výzkumu spoléhat na daný termín, jelikož je značně generalizující. Úvodní část práce tedy poskytuje nezbytný teoretický základ, nutný pro komplexní porozumění zkoumané problematice. K zodpovězení výzkumných otázek využiji kvalitativní komparace postojů jednotlivých politických stran k otázkám, jež souvisejí s evropskou integrací. V práci je rovněž analyzováno hlasovací chování europoslanců v současném devátém volebním období. Výstupem kvalitativní i kvantitativní komparace je nalezení evropských témat, na kterých se zkoumané strany nejvíce shodují; výzkum zároveň odhaluje oblasti, kde

se názory různí. Data pro kvalitativní část analýzy jsou programová prohlášení, výroky představitelů stran, příspěvky na stranických webových stránkách, sociálních sítích a další. Data pro kvantitativní analýzu volebního chování europoslanců byla čerpána z databáze výsledků hlasování na půdě Evropského parlamentu, kterou vytvořili Simon Hix a kolegové (2022).

Současný akademický výzkum se dotýká témat souvisejících s tématem předkládané práce. Komparace postojů Práva a spravedlnosti, Občanské demokratické strany a Bratrů Itálie k evropské integraci je však zatím nepříliš zmapovanou oblastí výzkumu. Colyer (2021) analyzuje ve své práci vztah Práva a spravedlnosti (PiS) k Evropské unii (EU). Ve své práci poukazuje na to, jak se straničtí představitelé pohybují ve vztahu s Unií na tenké linii. Na jedné straně udržují s EU funkční, hlavně ekonomický vztah; na straně druhé využívají na domácí scéně nacionální a euroskeptičtější rétoriku. Cymer (2022) se věnuje podobné tematice. Dochází k závěru, že EU se stává častým terčem kritiky a je nezdůvodněně obviňována za politické neúspěchy uvnitř Polska. I přes výrazný euroskepticismus nechce Právo a spravedlnost Evropskou unii opouštět, stejně jako většina Poláků. Dle závěrů Ruszkowského (2022) vnímá PiS Evropskou unii za vnější, cizí instituci. Také píše o polské sebe-izolační tendenci ve vztahu s Unií. Sondel-Cedarmas (2022) popisuje vizi Evropské unie z pohledu italské Fratelli d'Italia. Evropskou unii si strana představuje jako konfederaci suverénních a svobodných národních států a staví se proti další federalizaci a prohlubování integrace. Bratři Itálie se vymezují vůči multi-kulturalismu a islamizaci Evropy, kterou podle nich EU svým působením zapříčinila. Kladou důraz na národní tradice a individualitu členských států. Bressanelli (2023) zkoumá hlasování europoslanců za tuto stranu. Volební shodu mají překvapivě větší s poslanci ze středopravicové frakce Evropské lidové strany než s extrémnější skupinou Identita a demokracie. Poslanci za Fratelli d'Italia (FdI) také často spadají do vítězné hlasovací koalice na půdě Evropského parlamentu, což dokazuje aktivní ovlivňování policy agendy a legislativních návrhů. V otázkách sociálních, kulturních, genderových a environmentálních se však zřídka ocitají na vítězné straně hlasování. Gregor a Macková (2015) analyzují proslovy a prohlášení

dřívějšího lídra Občanské demokratické strany (ODS) Václava Klause vztahující se k evropské integraci. O euroskepticismu u českých politických stran píše například Sychra a Kratochvíl (2020) nebo Havlík, Hloušek a Kaniok (2017). Stat' bakalářské práce je rozčleněna do tří kapitol. Po úvodu následuje kapitola věnující se stranickému euroskepticismu. Postihnuta je charakteristika tohoto jevu a jsou představeny různé typologie euroskepticismu, které jsou následně aplikovány na zkoumané politické strany. Kapitola druhá se věnuje kvalitativnímu rozboru stranických pozic k Evropské unii a následné komparaci. Třetí kapitola obsahuje kvantitativní analýzu volebního chování zkoumaných stran v Evropském parlamentu. V závěru práce jsou interpretovány a shrnuty výsledky tří dimenzí výzkumu.

1 Euroskepticismus

Cílem této bakalářské práce je komparace rétoriky a praxe tří konzervativně-pravicových politických stran vůči Evropské unii. Konkrétně je práce zaměřena na výzkum těchto subjektů: polské Právo a spravedlnost, Občanská demokratická strana a Bratři Itálie. Všechny tyto politické strany jsou označovány jako *euroskeptické*. První kapitola tedy slouží k vysvětlení tohoto fenoménu a zároveň poskytuje různé úhly pohledu, jak s tímto pojmem lze dále pracovat pro výzkumné účely. Rozhodl jsem se pro zařazení této kapitoly z důvodu, abych se v dalších částech práce mohl zmíněnému výrazu vyhnout v tom smyslu, abych se nespolehl na značně generalizující pojem euroskeptický/á/é při výzkumu stranických postojů. Namísto toho bude výzkum v dalších kapitolách práce zaměřen na reálné požadavky stran a na jejich aktivitu v institucích Evropské unie. První kapitola umožňuje nahlédnout dovnitř politických stran. Vykresleny jsou možné motivace k tomu, proč politické strany zaujímají euroskeptické pozice. Také jsou znázorněny způsoby, jak se tyto kritické postoje vůči EU nebo jejím politikám manifestují v praxi. Zbylé kapitoly jsou zaměřeny na výzkum zvenčí – jak se o evropské integraci vyjadřují stranické osobnosti, jak je prezentována v politických prohlášeních a jakým způsobem hlasují europoslanci za dané strany. Díky vhledu do procesů odehrávajících se v abstraktní rovině čtenář pochopí zkoumanou problematiku lépe a komplexně. Rovněž vztahy mezi zkoumanými politickými subjekty jsou lépe ilustrovány při komparaci v teoretické i praktické dimenzi.

Euroskepticismus je pojem, který je často skloňován v evropské politice, společnosti i v médiích. Je to výraz, jehož obecným významem je nesouhlas se současným stavem či směřováním Evropské unie. Tento názor mohou zastávat jedinci, političtí představitelé, politické strany jako celek, ale například i zájmové skupiny nebo neziskové organizace. Bakalářská práce se primárně zabývá výzkumem stranického euroskepticismu. Mnoho autorů se pokusilo vytvořit ucelený definiční rámec pro tento pojem, univerzální shoda mezi akademiky ohledně definice stranického euroskepticismu však neexistuje. Tyto obtíže s

nalezením jednotné formulace jsou pochopitelné, pokud vezmeme v úvahu všechny faktory a proměnné, které jsou spojeny s existencí daného konceptu. Je totiž nespočet důvodů, kvůli kterým mohou politické strany zaujmout k Evropské unii a jejím aktivitám kritickou pozici. Stejně tak různorodě se stranický euroskepticismus projevuje v politické praxi a v rétorice politických stran. Svou roli při formování stranických názorů na otázky evropské integrace hrají pochopitelně i vnitrostátní politické procesy (například dynamika vláda versus opozice) a priority jednotlivých politických subjektů (Sitter 2001).

Prvním skutečně významným státníkem, který veřejně zkritizoval směřování Evropských společenství, byla britská ministerská předsedkyně Margaret Thatcher. Ta v září 1988 přednesla v belgických Bruggách dnes již legendární projev, ve kterém se vymezila vůči dalšímu přenosu politické moci na tehdejší Evropská společenství (Thatcher 1988). V projevu také vyzdvihla význam jednotlivých evropských národů, včetně jejich specifických jazyků, kultury a obyčejů. Dalším katalyzátorem pro šíření euroskepticismu napříč společnostmi a politickými elitami bylo přijetí Maastrichtské a později Amsterodamské a Lisabonské smlouvy (Usherwood & Startin 2013).

V následujících odstavcích jsou představeny různé pohledy na klasifikaci stranického euroskepticismu. Vybrání jsou autoři, jejichž kategorizace významným způsobem přispěly do akademické debaty na toto téma. V každé z podkapitol je představeno členění euroskeptických politických stran dle daného autora, zároveň jsou do těchto kategorií rozřazeny zkoumané politické strany – Právo a spravedlnost, Bratři Itálie a Občanská demokratická strana. Je nutné předeslat skutečnost, že čím více je daná kategorizace propracovanější, tím těžší je její výzkumná operacionalizace. Čím více stranicko-euroskeptických skupin autor definuje, tím větší je šance, že dotčené skupiny nebudou vzájemně výlučné. Fakt, že jeden politický subjekt může být dle teoretických kritérií zařazen do vícero skupin, poté značně komplikuje jakékoliv snahy o komparativní výzkum. I z tohoto důvodu je dodnes nejčastěji využíváno rozdělení na *tvrdý* a *měkký* euroskepticismus. Účelem úvodní kapitoly je poskytnout kontext a teoretické základy pro další části bakalářské práce.

Paul Taggart byl jedním z prvních akademiků, kteří se podrobněji věnovali studiu euroskepticismu. Ve své práci *A touchstone of dissent: Euroscepticism in contemporary Western European party systems* uvádí, že „*Podpora a opozice vůči Evropské unii je jen výjimečně binární nebo absolutní.*“ (Taggart 1998: 365). V kontextu politických stran se dle Taggarta euroskepticismus projevuje čtyřmi způsoby (1998: 368), které jsou dále představeny.

První skupinu politických stran sdružuje pod názvem *Single issue Eurosceptical parties*. Jsou to politické subjekty, jejichž ústřední smysl existence je opozice vůči Evropské unii. Vyjadřování kritiky vůči tomuto projektu je hlavní programovou prioritou daných stran, kritikou Unie se snaží mobilizovat potenciální voliče, kteří nejsou s touto organizací spokojeni. Jako příklad může posloužit dánské Lidové hnutí proti EU (Folkebevægelsen mod EU 2024), které bylo mezi lety 1979 až 2014 zastoupeno v Evropském parlamentu (Evropský parlament 2024).

Druhá skupina pojmenovaná *Protest based parties with Euroscepticism* sdružuje protestní strany, které euroskepticismem doplňují svoje postavení ve stranickém systému. Jsou to politické strany vymezující se vůči tradičně zavedeným, často vládním stranám. Antisystémové strany, vymezující se vůči stranám etablovaným, mohou být mezi sebou navzájem velmi ideologicky nesourodé, ale jejich odmítavý postoj k Evropské unii je mnohokrát velmi podobný. Příkladem může být francouzská Komunistická strana (Parti communiste français 2023) nebo švédská Strana zelených, která až do roku 2006 požadovala vystoupení země z EU (Dagens Nyheter 2006) a stále zastává k současné formě evropské integrace kritický postoj (Miljöpartiet de gröna 2013). Do této kategorie lze zařadit stranu Bratrů Itálie, avšak pouze do roku 2022, kdy vyhrála parlamentní volby (Voce & Clarke 2022). V období necelých deseti let od vzniku strany do výhry parlamentních voleb se Bratři Itálie vždy určitým způsobem vymezovali proti vládě. Před parlamentními volbami v roce 2022 to byla dokonce jediná relevantní politická strana, která vládu nikdy nepodpořila (Puleo & Piccolino 2022: 363).

Třetí skupinu *Established parties with Eurosceptical position* tvoří zavedené strany s euroskeptickými pozicemi. Jsou to vládní politické strany nebo strany s velkým vládním potenciálem. Právě do této kategorie spadá česká Občanská

demokratická strana, polské Právo a spravedlnost i současní Bratři Itálie. Právo a spravedlnost i Občanská demokratická strana jsou subjekty, které od devadesátých let často obsazovaly vládní křesla. Bratři Itálie jsou sice subjektem poměrně novým, v současnosti se však jedná o nejsilnější vládní stranu, jejíž předsedkyně zastává premiérský post (Voce & Clarke 2022). Z tohoto důvodu lze Bratry Itálie považovat za stranu etablovanou.

Poslední skupina nese pojmenování *Eurosceptical factions*. Do té jsou sdruženy euroskeptické frakce politických stran, které jako celek podporují evropskou integraci. Tyto frakce mohou vznikat například díky prominentní stranické osobě, která se veřejně odštěpí od celkové stranické agendy. Jako příklad Taggart uvádí euroskeptické křídlo britské Konzervativní strany (1998: 369).

Další z autorů, kteří se snaží nalézt ucelenou definici stranického euroskepticismu, jsou Kopecký a Mudde. V jejich práci *The two sides of Euroscepticism: Party positions on European integration in East Central Europe* otevřeně přiznávají definiční obtíže spojené s výzkumem odporu k procesu evropské integrace (Kopecký & Mudde 2002: 299). Každý takový výzkum musí tedy nevyhnutelně začít precizní definicí pojmů, se kterými se dále pracuje. Odkazují na pojem euroskepticismus, jež byl nejprve definován Taggartem (1998: 366) a posléze upraven ve spolupráci se Szczerbiakem, kteří jej rozdělili na podkategorie *Hard Euroscepticism* a *Soft Euroscepticism* (Taggart & Szczerbiak 2001). Kopecký a Mudde oceňují zdokonalení původní Taggartovy definice, avšak i v jejich novější specifikaci spatřují určitá slabá místa. Zprvce vnímají pojem *Soft Euroscepticism* za až moc široký, je totiž možné pod tento pojem zařadit kteroukoliv stranu, která vyjádří sebemenší kritiku k jakémukoliv rozhodnutí týkající se EU a jejích politik (Kopecký & Mudde 2002: 300). Dále usuzují, že na oddělení pojmů *Hard Euroscepticism* a *Soft Euroscepticism* neexistují jasná kritéria. Další definiční nedostatek spočívá v tom, že pojmy nerozlišují mezi kritikou samotné evropské integrace a kritikou současného stavu a směřování Evropské unie jako ztělesnění tohoto integračního procesu (Kopecký & Mudde 2002: 300).

Kopecký a Mudde proto představují alternativní, dvoudimenzionální způsob kategorizace opozice vůči evropské integraci. První dimenzi představuje rozdělení

politických stran na *Eurofily* a *Eurofoby* (Kopecký & Mudde: 300-301). *Eurofilní* politické subjekty podporují princip evropské integrace jako takové. Tím je myšlena institucionalizovaná spolupráce mezi státy na bázi společné suverenity a integrovaného liberálního tržního hospodářství. Této myšlence věří nezávisle na způsobu, kterým je tato myšlenka realizována v praxi. Politické strany označované za *Eurofobní* se principiálně staví proti samotnému procesu evropské integrace. Mohou to být strany nacionalistické, socialistické, izolacionistické nebo strany, které jednoduše nevěří v možnost překonání rozdílů mezi evropskými státy.

Druhá dimenze rozděluje politické subjekty na *EU-optimistické* a *EU-pesimistické* (Kopecký & Mudde: 302). *EU-optimisté* jsou celkově spokojeni se současnou podobou a způsobem fungování Evropské unie a podporují současně nastavené směřování této konkrétní organizace. *EU-pesimisté* na druhé straně nepodporují současnou podobu a směřování EU. Nemusí být však nutně v opozici vůči členství jejich země v EU, mohou například jen vnímat současný stav projektu jako odklon od původních myšlenek „otců zakladatelů.“ *EU-pesimistické* strany jsou ochotny podílet se na takových reformách Evropské unie, které by podobu této organizace přiblížily právě k těmto původním myšlenkám.

Tyto dvě dimenze (*Euro-filové/fobové* a *EU-optimisté/pesimisté*) dohromady skládají čtyři ideálně typické kategorie pozic politických stran k Evropské unii. Politické strany, které zastávají eurofilní a *EU-optimistické* pozice, nazývají autoři *Euroenthusiasts* (*Euro-nadšenci*). Tyto strany věří v obecný princip evropské integrace a EU vnímají jako dobré institucionální ztělesnění tohoto principu. *Euroskeptici* kombinují eurofilní a *EU-pesimistické* pozice. Podporují evropskou integraci jako takovou, ale jsou pesimističtí ohledně způsobu, jakým je tato myšlenka realizována skrze současnou EU. *Eurorejects* (*Euroodmítači*) kombinují eurofobní a *EU-pesimistické* pozice. Zavrhnou samotnou ideu integrace i Evropskou unii. Poslední typ je nazván *Europragmatists* (*Europragmatici*). Tato skupina kombinuje eurofobní a *EU-optimistické* pozice. Europragmatici v principu nepodporují myšlenku evropské integrace (nemusejí ji nutně odmítat), zároveň však podporují členství v Evropské unii. Do této skupiny patří politické strany, které nemají silné ideologické názory v otázkách integrace a také strany,

kteře členství v EU vnímají jako ekonomicky či jinak výhodné pro jejich zemi nebo pro uspokojení voličů. (Kopecký & Mudde: 302-3)

Dle této typologie náleží zkoumané politické strany (ODS, PiS, FdI) do kategorie *euroskeptiků*, kombinují totiž eurofilní a EU-pesimistické pozice. Všechny tyto subjekty otevřeně podporují myšlenku evropské integrace s důrazem na ekonomickou spolupráci a odstraňování obchodních bariér (ODS 2021: 54; PiS 2023: 164; Sondel-Cedarmas 2022: 70). Zároveň ale tyto strany kritizují určité aspekty současné Evropské unie a jsou zdrženlivé k dalšímu přenosu suverenity na unijní úroveň (ODS 2019; PiS 2023: 166; FdI 2017).

Conti a Verzichelli rozřazují politické strany do pěti kategorií dle jejich postojů k evropské integraci. Konkrétně je pojmenovávají následovně: *Tvrđý euroskepticismus*, *Měkký euroskepticismus*, *Neutrální*, *Funkční europeanismus a Identitární europeanismus* (Conti & Verzichelli 2003: 7-9).

Strany spadající do kategorie tvrdých euroskeptiků stojí principiálně v opozici vůči EU a evropské integraci. Opatření těchto stran jsou namířena proti celému projektu evropské integrace, strany také volají po návratu politické moci zpět k členským státům. Konečným cílem politických subjektů v této kategorii je tedy buď požadavek na opuštění jejich země z Evropské unie nebo její radikální změna trajektorie.

Měkký euroskepticismus zahrnuje strany, které v principu nestojí proti procesu evropské integrace, avšak mají výhrady ke konkrétní oblasti/oblastem politik na unijní úrovni. Také se může jednat o situaci, kdy mají strany pocit, že současná trajektorie EU je v rozporu s národním zájmem daného státu. Tyto politické strany mají vůli pragmaticky reformovat EU, nevyžadují ani neimplikují opuštění tohoto projektu. Hlavní rozdíl mezi těmito dvěma kritickými kategoriemi spočívá v tom, že měkcí euroskeptici chtějí reformovat EU dle jejich zásad, tvrdí euroskeptici naopak chtějí zvrátit tyto zásady současné evropské integrace.

Neutrální pozice zahrnuje strany, které nemají jasně vymezený názor k celkovému procesu evropské integrace. Dle autorů je nevyjasněná pozice důsledkem jednoho ze tří jevů. Je to za prvé dočasná pozice strany, která se přesouvá ze starší pozice na novou. Za druhé to jsou nově vzniklé strany, které si teprve tvoří své preference.

Za třetí to jsou strany s dlouhodobě neutrální pozicí kvůli vnitrostranickým rozporům.

Funkční europeanismus je kategorie sdružující takové strany, které vnímají evropskou integraci primárně jako prostředek k naplnění domácích, vnitrostátních cílů nebo specifických stranických zájmů, které se netýkají integrace. Tyto politické formace se snaží zachovat status quo, pro prohloubení integrace jsou jen v případech, které uznají jako výhodné pro vlastní nebo národní zájem. Evropská integrace jako taková není považovaná za přínosnou, její podpora je vždy něčím podmíněna. Podpora či opozice k prohloubení evropské integrace se přirozeně hodně proměňuje v závislosti na kontextuálních faktorech.

Pod kategorií Identitární europeanismus spadají subjekty, které principiálně podporují kroky prohlubující evropskou integraci. Stranická rétorika vyzdvihuje tento proces a podporuje ho i v případě, kdy členský stát musí vynaložit nějaké náklady.

Strany, které jsou v práci zkoumány (ODS, PiS, FdI) lze pohodlně zařadit do kategorie měkký euroskepticismus i funkční europeanismus. Do skupiny funkčního europeanismu lze tyto strany zařadit z několika důvodů. V programových prohlášeních týkajících se evropské integrace kladou zkoumané subjekty důraz na prospěch jejich země z integrace vyplývající, spíše, než že by principiálně podporovaly evropskou integraci jako takovou. Všechny tři strany také mají zájem na prohloubení integrace v určitých oblastech. Právo a spravedlnost, stejně jako Občanská demokratická strana, chtějí nadále pokračovat v prohlubování integrace v rámci společného evropského trhu (ODS 2019; PiS 2023: 164-8). Strana Bratrů Itálie by například ráda delegovala na evropskou úroveň některé úkony spojené s azylovou politikou (FdI 2017).

U této typologie s mnoha kategoriemi se projevuje skutečnost, že kategorie nejsou vždy stoprocentně vzájemně vylučné. Například dvojici kategorií identitární europeanismus a tvrdý euroskepticismus, které se nachází na opačných koncích pomyslného názorového spektra, samozřejmě lze považovat za vzájemně vylučné (jednu konkrétní politickou stranu není možné zařadit do obou těchto kategorií). U kategorií měkký euroskepticismus a funkční europeanismus však nenajdeme

přesně definované ohraničení. Počínání některých politických stran jednoduše vykazuje znaky vícero definičních skupin, to přirozeně vede k otázce, nakolik je tato typologie užitečná.

Christopher Flood přispěl do vědecké debaty ohledně euroskepticismu svou vlastní kategorizací politických stran. Je zajímavé, že se při pojmenovávání kategorií vyhnul samotnému pojmu *euroskepticismus*. Flood definuje šest stranických skupin, název každé z nich nese předponu *EU-* namísto *Euro-*. (Flood 2002 cit. dle Szczerbiak & Taggart 2003: 6)

Odmítači zastávají pozice proti členství v Evropské unii nebo se odmítají zapojit do nějaké z jejich institucí nebo politik. *Revizionisté* by chtěli EU vrátit do situace před nějakou zásadní reformou týkající se unijních smluv nebo jedné či více unijních politik. *Minimalisté* akceptují status quo, avšak odmítají další integraci celé struktury či nějaké oblasti politik. *Gradualisté* jsou pro další integraci celého projektu či nějaké z unijních politik, tento proces ale musí probíhat obezřetně k členským státům a pomalým tempem. *Reformisté* jsou konstruktivně zapojeni do procesu integrace a kladou důraz na zdokonalení jedné nebo více evropských institucí či praktik. *Maximalisté* zastávají pozici co nejrychlejší možné integrace celé EU nebo některé konkrétní oblasti politik. (Flood 2002 cit. dle Szczerbiak & Taggart 2003: 6)

Paul Taggart a Aleks Szczerbiak se v práci nazvané *Theorizing party-based Euroscepticism: Problems of definition, measurement and causality* zaměřují na možnosti definování stranického euroskepticismu a upravují definiční kritéria pro kategorie měkký/tvrký euroskepticismus. Také reagují na předešlá díla autorů, jejichž závěry byly představeny v této kapitole. Taggart se Szczerbiakem původně zavedli pojmy *Hard* a *Soft Euroscepticism* způsobem, který za hlavní definiční rozdíl považoval to, jestli chce být strana členem EU nebo zdali chce tuto organizaci opustit (Taggart & Szczerbiak 2001). Sami autoři později přiznali, že takto definované rozdělení má svá slabá místa a je poněkud těžkopádné (Szczerbiak & Taggart 2003: 3).

Autoři adresují kritiku Kopeckého a Mudda (Szczerbiak & Taggart 2003: 4) a připouští, že je potřeba soustředit se na stranický postoj k evropské integraci jako

takové, ne pouze na postoj k členství v Evropské unii. Zároveň ale mají dílčí výhrady k jejich schématu euroskeptických stran, například kategorii *Europragmatiků* (princiální opozice vůči procesu integrace kombinovaná s podporou dalšího nárůstu politické suverenity EU) vnímají jako nelogickou a kategorii *Euronadšenců* zase jako příliš inkluzivní (Szczurbiak & Taggart 2003: 5). Taggart a Szczurbiak se také kriticky vyjádřili ke klasifikaci dle Flooda (2002: 6). Jím vytyčené kategorie nevnímají jako vzájemně se vylučující, proto je možné určité subjekty zařadit do více než jedné z nich, s čímž souhlasím. Při pokusu o zařazení zkoumaných politických stran do těchto kategorií jsem zjistil, že bych je mohl zařadit do všech, s výjimkou těch nejvíce vyhraněných. Lze je v závislosti na kontextu vnímat jako revizionisty, minimalisty, gradualisty i reformisty.

V návaznosti na kritiku jejich původního rozdělení upravili Taggart se Szczurbiakem definici měkkého a tvrdého euroskepticismu (2003: 8). Tvrdý euroskepticismus redefinovali jako principiální opozici vůči projektu evropské integrace, založeném na přesunu státní moci na nadnárodní organizaci. Měkký euroskepticismus je pozice, kdy strana není principiálně proti evropské integraci založené na přesunu moci nadnárodními institucím, ale staví se proti dalšímu významnému rozšiřování kompetencí, které Evropská unie plánuje realizovat. V tomto upraveném pojetí měkkého/tvrdého euroskepticismu náleží zkoumané strany (ODS, PiS, FdI) do kategorie měkkých euroskeptiků, jelikož nejsou v principiální opozici vůči projektu evropské integrace.

V této kapitole byl představen jev, který je běžně nazýván euroskepticismem. Prezentovány byly různé možné klasifikace jevu od vícero autorů. Při aplikování různých kategorizací na zkoumané politické strany jsem došel k několika závěrům. U první klasifikace dle Taggarta bylo zjištěno, že kategorie, do níž určitá politická strana spadá, se může v čase změnit s tím, jak se samotná strana v čase proměnila. Konkrétně se jedná o stranu Bratrů Itálie, která změnila své postavení z kategorie *Protest based parties with Euroscepticism* do kategorie *Established parties with Eurosceptical position*, kde se nachází zbylé zkoumané subjekty. Práce Kopeckého a Mudda přichází s velmi důležitou myšlenkou, při zkoumání euroskepticismu je nutné rozlišit, jestli politická strana kritizuje princip evropské integrace jako

takové, nebo zdali kritizuje „pouze“ její současné institucionální ztělesnění, tedy Evropskou unii v dnešní formě. Všechny tři zkoumané strany v principu chtějí určitou formu integrace evropských zemí, zároveň ale mají výhrady ohledně stavu a směřování Evropské unie, kterou chtějí reformovat. Conti a Verzichelli rozdělují stranické pozice do pěti kategorií. U práce těchto autorů se poprvé projevila skutečnost, že při pokusech o podrobnější definování stranických pozic často dochází k tomu, že se hranice těchto kategorií vytrácejí a strany je tak možné zařadit do vícero z nich. Bratři Itálie, Občanská demokratická strana i Právo a spravedlnost všechny spadají, v závislosti na konkrétním kontextu, do kategorií *měkký euroskepticismus* i *funkční europeanismus*. Christopher Flood přispěl do debaty o možné kategorizaci euroskepticismu šesti stranickými skupinami. Ty sice dobře zachycují šíři názorového spektra, jejich použitelnost pro komparaci však není optimální. Zkoumané subjekty je totiž teoreticky možné zařadit do čtyř různých kategorií zároveň, tedy do všech, s výjimkou těch nejvíce vyhraněných. Taggart se Szczerbiakem představili definicí *tvrdého* a *měkkého* euroskepticismu. Politické strany zkoumané v této práci spadají pod měkký euroskepticismus. Rozdělení na měkký a tvrdý euroskepticismus je dodnes nejčastěji používanou terminologií tohoto fenoménu. Není se čemu divit, v porovnání s ostatními představenými přístupy je toto rozdělení jasné, lehce uchopitelné a vzájemně vylučné. Nevýhodou však může být přílišná generalizace, rozdělení na dvě kategorie zákonitě redukuje realitu názorových pozic jakýchkoliv zkoumaných stran. Po provedené komparaci několika různými měřítky je evidentní, že teoretická stanoviska týkající se evropské integrace jsou napříč všemi zkoumanými politickými stranami velmi shodná, jelikož dle různých definic vždy patřila do stejné kategorie či stejných kategorií. V dalších kapitolách se výzkum zaměří na hledání konkrétních společných názorů, na kterých lze stavět spolupráci mezi zkoumanými subjekty.

2 Kvalitativní analýza stranické rétoriky vůči Evropské unii

V této kapitole jsou představeny názory tří zkoumaných politických stran na současnou podobu a směřování evropské integrace. Také jsou zde vykresleny pozice k jednotlivým politikám Evropské unie. Každá ze stran má jinak nastavené priority, proto je v analýze věnován větší prostor oblastem, které strana považuje za důležité. U všech tří stran jsou rozebrány postoje ke stejným tématům evropské politiky, které tvoří společný základ pro následnou komparaci. Kvalitativní analýza se konkrétně soustředí na tato témata: jednotný trh, společná měna, migrace, rozšiřování Evropské unie, udržitelnost životního prostředí, nahrazování jednomyslnosti kvalifikovanou většinou, rozsah kompetencí EU a národní suverenity a hodnocení současné podoby evropské integrace.

2.1 Právo a spravedlnost

Strana Práva a spravedlnosti zveřejnila v září roku 2023 obsáhlý programový dokument, jež obsahuje kapitolu nazvanou *Reforma instytucjonalna Unii Europejskiej* (Institucionální reforma Evropské unie) (PiS 2023: 164-9). Tato kapitola poskytuje aktuální vhled do stranických stanovisek týkajících se současného stavu Evropské unie.

Hned v úvodu je psáno: „*Prítomnosť Polska ve strukturách Evropské unie je trvalým prvkom našej politiky. Poláci vždy byli a budou Evropany. [...] Právo a spravedlnost během kampaně před referendem aktivně podporovalo hlasování pro vstup do Evropské unie.*“ (PiS 2023). Toto referendum o vstupu Polska do EU proběhlo v červnu 2003 a pro vstup hlasovalo 77,45 % zúčastněných voličů (Český statistický úřad 2003). Dále v programu strana vyjadřuje uspokojení z výhod integrace, jako je svoboda pohybu, společný trh a dotace pro zemědělce. Pro Polsko jsou dotace ze společné zemědělské politiky skutečně důležité. Poláci mají ze všech unijních zemí druhý nejvyšší počet obyvatel zaměstnaných v zemědělství

(Evropský parlament 2021). Jen za rok 2020 získaly polské zemědělské podniky dotace v celkové výši 4,6 miliard eur (Evropská komise 2021: 5).

Zbytek programové kapitoly se však nese v kritickém, chvílemi až nepřátelském duchu a PiS zde představuje konkrétní návrhy na reformy institucí EU. Federalizace Evropské unie je dle Práva a spravedlnosti podporována nejsilnějšími státy jako je Německo a Francie, které tímto procesem chrání své národní zájmy. PiS rozhodně odmítá snahy o zrušení jednomyslného rozhodování v oblastech, kde tento typ procedury v současnosti platí. Strana se nebojí používat silné výrazy, v programu je psáno: „*Stále častěji je tato otázka nastolována formou vydírání zemí, jako je Polsko, [...]*“ (PiS 2023: 166). Strana Práva a spravedlnosti obecně klade velký důraz na zachování suverenity členských států Unie. V programovém prohlášení je představena taková vize evropské integrace, ve které si členské státy sami svobodně volí oblasti i hloubku integrace. PiS se odvolává na mechanismus posílené spolupráce zavedený Amsterodamskou smlouvou, který by ale fungoval obousměrně, to znamená, že by se skupina členských států mohla rozhodnout nechat si navrátit pravomoci v oblastech, které jsou v současnosti svěřené unijním orgánům.

Navrhovány jsou také revize smluv, které by členským státům umožnily odvolat se na vůli občanů vyjádřenou v referendu. Pokud by se většina z alespoň 51 % oprávněných voličů vyslovila proti návrhu legislativy, legislativní proces by měl být zastaven. Tento mechanismus by však dle mého názoru mohl být zneužíván vládami členských států, které by se snažily jeho prostřednictvím blokovat unijní legislativní návrhy, kde platí rozhodování kvalifikovanou většinou. Popsaný scénář by mohl probíhat například způsobem, že by referendum bylo spojeno s jiným typem celostátních voleb (zajištění dostatečné volební klauzule) a zároveň by vláda prováděla kampaň s preferovanou odpovědí.

Strana se silně vymezuje vůči sankcím Soudního dvoru Evropské unie, které byly uvaleny na Polsko v době, kdy bylo PiS u moci. V této souvislosti navrhuje doplnit článek 7. smlouvy o Evropské unii o upřesnění způsobu ukončení řízení vedeného na jeho základě. Konkrétně chce zavést ustanovení, podle něhož je řízení ukončeno, pokud Rada nepřijme rozhodnutí do doby, než vyprší funkční období orgánu, který

předložil tzv. odůvodněný návrh (nebo maximálně po čtyřech letech v případě žádosti třetiny států). Obvinění z porušování zásad právního státu obrací Právo a spravedlnost směrem k činnostem evropských institucí, které podle PiS postrádají jakoukoli kontrolu. V programu se píše o vytvoření jakéhosi postupu, jež by kontroloval dodržování těchto zásad. Tyto teze jsou však pouze obecného charakteru, konkrétnější popis tohoto postupu chybí. Dále je kritizován nedostatek přímé demokratické kontroly nad Evropskou komisí a Soudním dvorem EU. V těchto institucích by chtělo Právo a spravedlnost zavést princip maximálně dvou funkčních období pro členy Evropské komise a maximálně jednoho funkčního období pro soudce Soudního dvora EU.

PiS prosazuje nastolení mezivládních mechanismů, které zabrání evropským institucím působit mimo rámec smluv. Při pochybnostech o rozsahu pravomocí EU by skupina nejméně dvou členských států měla možnost zahájit přezkoumání a rozhodnutí by přijala Rada EU na základě konsenzu. V případě nedosažení konsenzu by se automaticky uplatnila zásada presumpce pravomoci členského státu, kterou PiS odvozuje od zásady svěřeni pravomocí Evropské unii. Jako alternativní možnost uvádí vznik horní komory Soudního dvora EU, která by byla tvořena z jedné poloviny soudci SDEU a v druhé polovině by byli sdružení soudci nejvyšších soudů a tribunálů členských států. Tato komora by posuzovala pochybnosti o pravomocích orgánů EU. I v tomto případě by existoval předpoklad pravomoci ve prospěch členského státu a překonání tohoto předpokladu by bylo podmíněno souhlasem dostatečného počtu vnitrostátních soudců. „Dostatečný počet vnitrostátních soudců“ však není nijak přesněji v programu definován.

Další programovou prioritou je podpora rozšiřování Unie, konkrétně jsou jmenovány země jako Moldavsko, Gruzie a Ukrajina. Zmíněny jsou také země západního Balkánu, které by se měly stát členy EU, protože představují jakýsi „měkký podbřišek EU“, *náchylný k destabilizaci ze strany vnějších aktérů a hrozbu pro samotnou EU. Otevřeme Polský institut v Bělehradě a budeme pokračovat v procesu navyšování prostředků na rozvojovou politiku pro Balkán, který byl zahájen v letošním roce.*“ (PiS 2023: 167). Vnějšími aktéry mohou být myšleny nejen zločinecké organizace, ale s velikou pravděpodobností i Ruská

federace. Vzhledem k plánovanému otevření Polského institutu v Bělehradě lze předpokládat, že se PiS snaží pomocí soft power a kulturní diplomacie vyrovnat značný ruský vliv v Srbsku a dalších státech Balkánu a odvrátit tím bezpečnostní hrozby pro celou Evropskou unii.

Ze způsobu, jakým Právo a spravedlnost vykresluje současný stav EU, je jasné, že vzájemné vztahy nejsou příliš vřelé. Evropská unie, její instituce, dokonce i některé západní státy jsou stavěny do pozice nepřátel, proti kterým je nutné zakročít. EU je často znázorňována jako vnější těleso, které se snaží ovlivňovat vnitřní poměry v Polsku a uzurpovat politickou moc právem náležející členským státům. K vyhocení vztahů došlo poté, co polská vláda v čele s PiS začala provádět reformy jurisdikce. V prosinci 2017 zahájila Evropská komise řízení o porušení povinnosti podle článku 7 Smlouvy o Evropské unii kvůli porušování zásad právního státu (Evropská komise 2017).

Ve stejné době, co PiS reformovalo polské soudnictví, také vrcholila migrační krize. Polsko bylo jednou ze zemí, které zásadně odmítaly kvóty na přerozdělování imigrantů, což ještě více komplikovalo vztahy s Evropskou unií (Euractiv 2017). Neshoda na řešení migrační krize, se kterými se dodnes potýkají jižní státy Unie, stále přetrvává. V červnu 2023 odmítlo Polsko společně s Maďarskem nový migrační a azylový pakt schválený Evropskou radou, jehož cílem bylo ulevit zemím jako je Itálie a Řecko. Na základě tohoto paktu má být každoročně přemístěno nejméně 30 000 žadatelů o azyl do ostatních členských zemí (Evropská rada 2023). Pakt představuje takzvaný „mechanismus solidarity“, za každého odmítnutého migranta má členský stát zaplatit náhradu ve výši 20 000 eur.

Tehdejší ministr pro evropské záležitosti a člen Práva a spravedlnosti Szymon Szyzkowski vel Sęk se na sociální síti X vyjádřil následovně: „*Mechanismus povinného přemísťování se již jednou rozpadl jako domeček z karet a ukázal se jako nefunkční, škodlivý a neadekvátní výzvam. Polsko je zemí, která úspěšně zvládla největší migrační krizi po druhé světové válce. Nepřipustíme, aby nám byly vnucovány absurdní nápady.*“ (2023). Zvládnutím největší migrační krize je myšleno přijímání ukrajinských válečných uprchlíků. Někdejší náměstek ministra vnitra Bartosz Grodecki, rovněž člen PiS, k situaci dodal, že je nespravedlivé po

státu požadovat 20 000 eur za nepřijetí žadatele o azyl, když za každého ukrajinského uprchlíka poskytla EU náhradu ve výši 200 eur (cit. dle Notes from Poland 2023a). Kritizována byla skutečnost, že pakt byl přijat skrze většinové hlasování namísto jednomyslného. *„Bez jednoty není solidarity. [...] Azylový systém, který vás nutí přijímat migranty a stanovuje vysoké sankce v případě odmítnutí, nemá nic společného se solidaritou.“* dodal Grodecki (cit. dle Notes from Poland 2023a). Na společné tiskové konferenci se k paktu kriticky vyjádřili i polský prezident Andrzej Duda: *„Evropské elity se snaží vnutit evropským národům svůj postoj a ideologický přístup k otázce migrace. Budeme hájit naše pozice a bránit naše hranice.“* (cit. dle Notes from Poland 2023b) a tehdejší premiér Mateusz Morawiecki: *„Proč bychom měli přistoupit na tento diktát Bruselu a Berlína? V posledních deseti letech se Němci mýlili ve všech nejdůležitějších věcech, v nichž se mýlit mohli... včetně své politiky přijímání desítek milionů přistěhovalců. [...] Nacházíme se v bodě zlomu, který rozhodne o tom, jak bude v budoucnu zacházeno s polskými hranicemi a polskou suverenitou.“* (cit. dle Notes from Poland 2023b).

Příznivě nejsou představitelé strany nakloněni ani snahám Evropské unie o „zelenou“ transformaci ekonomiky. Polsko se tato problematika zvláště dotýká, jelikož 79 % elektrické energie je v zemi produkováno skrze spalování fosilních paliv, to je nejvíce v celé EU (Ember 2023). Uhelné elektrárny představují více než dvě třetiny celkového objemu vyrobené elektřiny. Způsob, jímž je toto téma prezentováno, je radikálně odmítavý. Dlouholetý předseda strany Jarosław Kaczyński se vyjádřil k unijním environmentálním politikám takto: *„Přínejmenším část této takzvané zelené politiky je šílenství a v jiných případech jde o teorie bez důkazů.“* (cit. dle Notes from Poland 2021). V minulém roce reagoval na legislativní balíček EU *Fit for 55* (který má za cíl snížit evropské uhlíkové emise o 55 % do roku 2030) následovně: *„To, co levicově-liberální většina v Evropském parlamentu dělá z čistě ideologických důvodů, je zelený komunismus, snaha prosadit nový způsob života, z něhož budou mít prospěch nejbohatší země, nejbohatší Evropané a nová podnikatelská odvětví, která již*

několik let vznikají, na úkor těch chudších, především v naší části Evropy.“ (cit. dle Zygiel 2023).

Představitelé Práva a spravedlnosti odkládali přijetí eura po celé dvě funkční období (2015-2023), kdy tato strana vládla. Obecná podpora pro přijetí společné měny je v Polsku nízká. Výzkum veřejného mínění z roku 2023 ukázal, že pro přijetí eura je méně než čtvrtina dotázaných; 49 % polské populace je silně proti a přes patnáct procent respondentů je spíše proti (ZET 2023). Celých 97 procent voličů vládní koalice v čele s PiS bylo proti přijetí eura. Členství v Evropské unii je však v polské společnosti vnímáno nadprůměrně pozitivně, 82 % dotázaných si myslí, že členství v EU je pro Polsko prospěšné, jen 15 % obyvatel si to nemyslí (Eurobarometer 2023).

2.2 Občanská demokratická strana

Osobnosti Občanské demokratické strany byly u mnoha významných milníků, jež se týkaly zapojování země do evropského integračního procesu. Byla to vláda Václava Klause, která v roce 1996 podala Radě EU žádost o členství České republiky v této organizaci (Evropská komise 2024a). Strana se nebála vyjadřovat kritické postoje k Evropské unii ještě před tím, než se Česká republika stala členem tohoto projektu (Zahradil 2001). Před samotným referendem o vstupu České republiky do Evropské unie vydala ODS leták nazvaný *Když do EU tak s ODS*. V tomto dvoustránkovém textu vyzývali představitelé strany své voliče k hlasování pro vstup. Zároveň si ale neodpustili mírně kritické poznámky, hned na začátku je psáno, že přijetí do organizace „[...] není a nebude žádnou vstupenkou do ráje, bude doprovázeno i méně příjemnými jevy.“ (ODS 2003). V referendu z června roku 2003 hlasovalo pro vstup do EU 77,33 % zúčastněných českých voličů (Český statistický úřad 2003). Zatím obě dvě předsednictví České republiky v Radě EU proběhla v době, kdy byl předsedou vlády občanský demokrat (Evropská komise 2024a).

Nejobsáhlejší programový dokument strany týkající se EU z posledních let nese název *Silné Česko v Evropě 21. století* (ODS 2017). V předmluvě je psáno, že Unie se nachází v krizi hospodářské, migrační, bezpečnostní a v krizi důvěry. Strana sice otevřeně kritizuje stav a směřování Evropské unie, současně ale nevidí žádnou jinou životaschopnou alternativu k tomuto projektu. Občanská demokratická strana nemá zájem tuto organizaci opouštět či přispívat k jejímu rozpadu. Členové strany chtějí společně se svými partnery na evropské úrovni Unii reformovat a nastavit jinou trajektorii jejího budoucího směřování.

Za největší přínos členství v EU považuje ODS společný trh, zdůrazňuje přitom, že více než čtyři pětiny národního exportu směřuje do unijních zemí (ODS 2017: 11). Účast na společném trhu je dle strany výhodná pro všechny členské státy. Zároveň ale autoři varují před skrytými lobbistickými zájmy v unijní legislativě, jejíž smysl je prezentován jako ochrana životního prostředí nebo ochrana

spotřebitele. Tyto lobbistické zájmy „[...] jsou spíše než zlepšením standardů motivovány potlačením

konkurence a snahou získat komparativní výhodu.“ (ODS 2017: 11). Kladně je též hodnocena celní unie a obchodní politika (ODS 2017: 12). Občanští demokraté podporují EU v uzavírání nových obchodních dohod, odbourávání celních i necelních překážek a hledání nových odbytišť ve světě. Mezi největší úspěchy evropské spolupráce řadí také Schengenský prostor (ODS 2017: 13).

Projekt evropské integrace vnímá ODS jako prostředek, který má sloužit k prosazování národních zájmů členských států. *„Evropská integrace není a nesmí být cílem sama o sobě. Ctíme realistickou tradici západní demokracie, a naši účast v EU jsme proto vždy přirozeně chápali jako prostředek k dosažení bezpečnosti a prosperity naší země. Tato tradice nám velí skládat účty českým občanům a dbát v první řadě o ně, nikoli se zodpovídat mezinárodním nebo nadnárodním institucím, jež nám slouží především k tomu, abychom si usnadnili spolupráci s našimi sousedy a partnery.*“ (ODS 2017: 4). Občanská demokratická strana se dlouhodobě staví proti dalšímu nahrazování jednomyslného hlasování principem rozhodování skrze kvalifikovanou většinu (ODS 2017: 5; ODS 2019). Také explicitně uvádí, že zdrojem politické legitimacy by měly být právě členské země (ODS 2017: 14). ODS prosazuje přehodnocení sdílených kompetencí, které by měly za všech okolností definovat členské státy a sdílet je s institucemi EU, nikoliv naopak. Po unijních institucích strana požaduje předvídatelné jednání. Instituce EU v pojetí občanských demokratů nemají vytvářet vlastní dynamiku, nad níž členské státy nemají dostatečnou kontrolu.

V návaznosti na toto realistické pojetí Evropské unie formuluje strana požadavek na zavedení principu takzvané flexibilní integrace. Ten by členským zemím umožňoval svobodně uzavírat partnerské dohody a volit takovou hloubku integrace, kterou členský stát uzná za nejvhodnější, aniž by musel směřovat ke společnému celounijnímu cíli. Tyto univerzální cíle integrace určené pro všechny státy dle občanských demokratů v praxi nikdy nefungují (ODS 2017: 8). Jako podpůrný argument k této tezi využívají podobu současného uspořádání států Unie, jež je mozaikou různých, vzájemně se prolínajících skupin. Některé země jsou

například členy Schengenského a Evropského hospodářského prostoru, aniž by byly plnohodnotnými členy EU. I mezi samotnými členy jsou značné rozdíly, ne všechny členské země totiž přijaly všechny různé pakty, jako Fiskální či Euro plus. Některé země se též nezapojily do Evropského stabilizačního mechanismu či Bankovní unie. Jediná oblast, jež musí být z principu flexibilní integrace vyjmuta, je vnitřní trh. Na zachování volného pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu se musejí bez výjimky podílet všechny členské státy (ODS 2017: 7). Uzavírání krátkodobých i dlouhodobých spojení mezi členskými státy nad rámec společného trhu by nemělo dle přesvědčení občanských demokratů nijak tyto státy diskvalifikovat ze spolupráce s jinou skupinou států v jiné oblasti. „*Členské státy musejí mít volnost v cílech dohod, které mezi sebou uzavřou, stejně jako v metodách jejich naplňování.*“ (ODS 2017: 9).

Strana dále volá po posílení kontrolní funkce národních parlamentů. Navrhuje zavedení *mechanismu červené karty*, který je inspirován současným mechanismem *žluté karty* při kontrole subsidiarity u návrhů právních aktů (Evropská komise 2024b; ODS 2017: 16). V tomto pojetí by třetina národních parlamentů byla schopna zastavit legislativní proces na unijní úrovni. Lhůta pro vyjádření nesouhlasu s navrhovanou legislativou by se prodloužila ze současných osmi týdnů na šestnáct. Komise by byla povinna po splnění podmínek předložený návrh stáhnout, v současné době může Komise návrh zachovat (takto již vícekrát v praxi konala) i přes výhrady některých členských států (Evropská komise 2024b). Občanská demokratická strana též navrhuje zavedení mechanismu „*zpáteční jízdenky*“ (ODS 2017: 16). Ten by umožňoval třetině národních parlamentů podat návrh na zrušení libovolné normy Evropské unie. Unijní instituce by byly povinny tento návrh náležitě zohlednit.

Přijetí společné měny má být dle občanských demokratů dobrovolné a zcela v kompetenci členských států (ODS 2019). Argumentují nejen principem flexibilní integrace, ale i skutečností, že eurozóna se během posledních let významně změnila. V programovém prohlášení se k problematice strana vyjadřuje následovně: „*Členské státy, jichž se závazek přijmout euro týká, se nemohly adekvátně vyjádřit k tak zásadním změnám politiky, jako je například přebírání*

rozpočtových závazků členských států.“ (ODS 2017: 16). Jak je ale známo z praxe, k přijetí eura nejsou členské země nijak zvlášť nuceny, přijetí společné měny mohou státy bez obtíží neustále odsouvat na neurčito.

Jako záruku bezpečnosti vnímá ODS primárně členství v Severoatlantické alianci (ODS 2017: 19). Strana se vymezuje vůči návrhům na vytvoření evropských obranných sil, Evropskou unii považuje za civilní velmoc, jež by se neměla transformovat ve vojenskou alianci. Budování paralelních evropských vojenských sil by dle ODS roztránilo a zbytečně zkomplikovalo bezpečnost (ODS 2019).

Strana občanských demokratů podporuje rozšíření Evropské unie. Předseda strany Petr Fiala hovořil o zahájení přístupových rozhovorů s Ukrajinou, Moldavskem a Bosnou a Hercegovinou, podpořil též udělení kandidátského statusu Gruzii (iROZHLAS 2023). Na neformálním jednání Evropské rady v Granadě se k otázce rozšiřování Unie vyjádřil následovně: *„Musíme dát jasnější plán zemím, které dlouhodobě usilují o vstup do Evropské unie a to jsou především země západního Balkánu. Není možné pokračovat tímto váhavým způsobem. Jsou zde také ambice Ukrajiny a Moldavska. Všem těmto zemím je třeba dát jasnou perspektivu a je potřeba se shodnout na dalších krocích.*“ (cit. dle ODS 2023).

V Granadě řešila Evropská rada i problém nelegální migrace, který dnes trápí hlavně jižní státy EU. Takto se k situaci vyslovil předseda strany Fiala: *„Situace, která je dnes v Itálii je opravdu vážná. Musíme změnit náš přístup. Musíme se mnohem více soustředit na řešení nelegální migrace mimo území EU. Ve chvíli, kdy nelegální migranti jsou na území unie, tak už je pozdě. Musíme více bojovat s pašeráky, více spolupracovat se zeměmi původu a tranzitu a ten postup by měl být společný.*“ (cit. dle ODS 2023). Pozice strany k novému evropskému paktu o migraci a azylu se zdá být poněkud ambivalentní. Na jedné straně ODS dlouhodobě odmítá povinné kvóty na přerozdělování migrantů (ODS 2017: 19; SPOLU 2023). Na straně druhé se však současná vláda, jejímž předsedou je občanský demokrat, nevyslovila proti nové podobě migračního paktu, který zavádí takzvanou povinnou solidaritu (Zeman 2024). Ta sice nepředstavuje striktně povinné přijímání migrantů z přetížených zemí, avšak za každého odmítnutého

migranta musí členský stát zaplatit postižené zemi náhradu ve výši zhruba půl milionu korun ročně (Rada EU 2024).

Občanská demokratická strana je velmi aktivní v prosazování svých zájmů v oblasti ochrany přírody. Ta občanským demokratům není cizí, avšak musí být vykonávána s ohledem na hospodářské a sociální potřeby společnosti (ODS 2019). Právě z tohoto důvodu považují občanští demokraté mnoho unijní legislativy za příliš drakonickou ve svých požadavcích. Instituce EU i europoslanci z některých frakcí (hlavně Zelených, Socialistů a Levice) jsou často terčem kritiky pro své údajně nerealistické představy. Europoslanci za ODS při hlasování v polovině ledna 2020 nepodpořili klimatický plán Ursuly Von der Leyenové, ten však i přesto prošel a stal se realitou (ASZ ČR 2024). Za velký úspěch občanských demokratů se dá považovat rehabilitace jaderné energie jako klimaticky šetrného zdroje (ODS 2022), nebo revize emisní normy *Euro 7*. Europoslanec Alexandr Vondra se k procesu přijímání normy *Euro 7* vyjádřil tímto způsobem: *„Z politického hlediska to bylo dost komplikované, protože současný parlament má středolevicovou hlasovací koalici od lidovců po krajní levici, která to tu pět let válcuje. My jsme tu vlastně v opozici. Ale mně se podařilo dát úplně poprvé dohromady jinou koalici: od liberálů přes lidovce až po tvrdou pravici. Společně se nám povedlo prohlásit revidovaný, přesněji řečeno výrazně osekáný návrh.“* (cit. dle ODS 2024).

2.3 Bratři Itálie

Strana Fratelli d'Italia od svého vzniku zastávala k současné podobě evropské integrace kritický postoj. V průběhu let, s tím, jak postupně rostla popularita této strany, se kritika Unie v některých oblastech začala zmírňovat.

Jako příklad může posloužit názorový posun týkající se společné měny. Před volbami do Evropského parlamentu v roce 2014 strana vydala program, v jehož prvním bodě požaduje kontrolované rozpuštění eurozóny (FdI 2014), stejný požadavek se objevuje i v pozdějším pozičním dokumentu (FdI 2018: 2). Dle Bratrů Itálie z eurozóny ekonomicky profituje Německo a jeho občané na úkor ostatních států, jako je Itálie. Před volbami do Europarlamentu v roce 2019 již strana tento radikální požadavek v programovém prohlášení nezmiňovala, avšak kritika společné měny přetrvávala (FdI 2019). V programu je uvedeno, že němečtí občané na jednotné měně vydělají v průměru 1 300 eur ročně. Největší ztrátou pak údajně trpí občané Itálie, každý Ital v průměru přijde o 4 000 eur za rok. Odkaz na relevantní výzkum, či vysvětlení, jak byly tyto hodnoty získány však v prohlášení strany chybí. O pravdivosti těchto frází lze tedy pochybovat. Strana nicméně navrhuje zavedení kompenzačního opatření mezi státy, které z jednotné měny těží, a státy, které zavedením této měny ekonomicky ztrácejí. Přesnější podoba tohoto kompenzačního opatření není nijak specifikována, s největší pravděpodobností se tak jedná o prázdnou předvolební frázi.

Vize ideální Evropské unie podle Bratrů Itálie se zásadně liší od současné podoby této organizace. Jejich představa je reforma současného nadnárodního útvaru v evropskou konfederaci svobodných a suverénních národních států (FdI 2019). Jmenují tato témata, v nichž spatřují smysl evropské integrace: bezpečnost, jednotný trh, obrana, imigrace, výzkum a zahraniční politika. Zdůrazňují přitom, že státy by měly mít možnost samy rozhodovat o všem, co lze nejlépe rozhodnout na národní úrovni. Italskou ústavu a právo vnímají jako nadřazené nad evropskými normami. Současný model Unie v programu popisují jako „[...] *nadnárodní útvar řízený nevolenými byrokraty a technokraty, kteří shora vnucují evropským národům svá rozhodnutí.*“ (FdI 2019). Strana odmítá rozšiřování způsobu

hlasování kvalifikovanou většinou do dalších oblastí unijních politik (Euractiv 2023).

V programovém prohlášení nesoucí název *Le tesi di Trieste* (Terstské teze) strana vyzdvihuje Visegrádskou skupinu jako „[...] *symbol odporu proti byrokratické degeneraci Evropské unie a obrany skutečné a historické Evropy.*“ (FdI 2017). Právě se státy Visegrádu chtějí Bratři Itálie rozvíjet spolupráci na evropské úrovni, nikoliv s vlivnou franko-německou osou (Sondel-Cedarmas 2022: 67; FdI 2018: 8). Vřelý vztah FdI k Visegrádské skupině potvrzuje dokument nazvaný *Evropská identita a politika*. Jsou v něm vyzdvihovány hodnoty těchto států a jejich přístup k evropské integraci. V dokumentu je citována předsedkyně strany Giorgia Meloni: „*Jsem pro vytvoření osy Itálie s Visegrádskou skupinou, o které se mluví, jako by byla velkým nepřítelem Evropy, zatímco ve skutečnosti se snaží pouze bránit kontinent před nekontrolovanou imigrací, rizikem islamizace a bránit evropskou identitu. Nestydím se za to, že jsem Evropankou, a proto říkám, že je mi bližší boj, který vede Visegrádská skupina, než Brusel a to, co se děje v této části Evropy.*“ (cit. dle FdI 2018: 8).

Současná premiérka Itálie Meloni aktivně podporuje rozšíření Evropské unie. Na konferenci nazvané *Itálie a západní Balkán: růst a integrace* se vyslovila pro přijetí zemí tohoto regionu do Evropské unie. „*Evropská unie musí vytvořit novou vizi pro tento region a zařadit rozšíření o země západního Balkánu mezi své priority. Nemůžeme dopustit, aby tento strategický kvadrant našeho kontinentu zůstal delší dobu mimo společný evropský prostor.*“ (cit. dle Decode 39 2023a). Na druhém summitu Evropského politického společenství, jež se konal v červnu 2023, Meloni v proslovu vyjádřila podporu členství Ukrajiny, Moldavska i Gruzie v EU. Tyto země, společně se zeměmi západního Balkánu, jsou dle předsedkyně strany „[...] *evropské, a přesto jimi chtějí být ve všech ohledech.*“ (cit. dle Decode 39 2023b).

Bratři Itálie ve své rétorice často zdůrazňují problematiku nelegální imigrace, není se čemu divit, pro Itálii je nával migrantů z Afriky a Blízkého východu skutečným problémem. Počet osob migrujících do Itálie se meziročně zvedl o 50 %. V roce 2022 do Itálie připlulo zhruba 103 000 migrantů, o rok později počet imigrantů

narostl na více než 155 000 (ETIAS 2024). Strana ve svém evropském programu uvedla, že celá Evropská unie by měla vystoupit z globálního paktu OSN týkající se migrace, jež byl přijat v prosinci 2018 v Maroku zástupci 164 zemí (OSN 2018). Dle představitelů strany tento pakt podporuje neomezené přistěhovalectví (FDI 2019). Dále volají po vojenské kontrole vnějších Schengenských hranic a celoevropské námořní blokadě, která by zamezila vyplouvání pašeráckých člunů ze severního břehu Afriky. Ilegální migranti by měli být zadržováni ve střežených střediscích a repatriováni na základě dohod Evropské unie s třetími státy.

V létě roku 2023 Giorgia Meloni společně s předsedkyní Evropské komise Ursulou von der Leyen odcestovaly do Tuniska, kde jménem Evropské unie uzavřely s místní vládou takzvané *Memorandum o porozumění* (Evropská komise 2023). Na základě této dohody Unie poskytne Tunisku poměrně velkou sumu financí na zlepšení makroekonomické situace. Právě ve špatných životních podmínkách místních občanů spatřuje Komise i strana Bratrů Itálie hlavní důvod, proč tito lidé migrují s vizí lepšího života do Evropy (FDI 2019). „*Obě strany se dohodly, že budou dále podporovat navracení a zpětné přijímání tuniských státních příslušníků, [...], v souladu s mezinárodním právem.*“ (Evropská komise 2023). Část financí poskytnutých Tunisku má také směřovat na zlepšení správy a ochrany hranic tohoto státu. Evropská unie uzavřela v březnu roku 2024 dohodu s Egyptem, jejíž smysl je obdobný. EU poskytne Egyptu finance, od vlády bude poté požadovat mimo jiné lepší kontrolu svých hranic a boj proti pašerákům (africanews 2024). Předsedkyně strany Giorgia Meloni sehrála při uzavírání dohody velkou roli a byla i v tomto případě velice angažovaná.

Nový migrační pakt Evropské unie Meloni zhodnotila jako lepší než ten minulý, zároveň ale dodala, že problém migrace dlouhodobě nevyřeší (InfoMigrants 2024). Pozitivně přijímá skutečnost, že nový pakt obsahuje mechanismus přerozdělování migrantů mezi ostatní členské státy. Problémy spojené s nelegální migrací dle slov předsedkyně nelze řešit až ve chvíli, kdy imigranti připlují na evropskou pevninu. Místo toho považuje za nutné předejít situaci, kdy osoby z Blízkého východu a Afriky nemají jinou možnost, než se uchýlit k cestě na sever přes Středozemní moře. Toho chce dosáhnout zlepšením ekonomické a politické situace v afrických

zemích skrze spolupráci s Evropskou unií, jelikož samotná Itálie to nedokáže. Africký kontinent má dle názoru předsedkyně potenciál velkého bohatství, který však kvůli politické nestabilitě i přístupu některých dřívějších koloniálních států nemůže být naplněn. „*To, co je třeba v Africe udělat, není charita. V Africe je třeba budovat spolupráci a seriózní strategické vztahy jako rovný s rovným, nikoli jako predátor.*“ (cit. dle AP 2024).

Popsat postoje strany k environmentálním otázkám je poměrně složité, jelikož se zdají být značně ambivalentní v závislosti na prostředí, kde se tato problematika projednává. Na národní úrovni jsou environmentální témata či závazky dojednané na půdě EU často prezentovány v negativním světle. Nicola Procaccini, vedoucí oddělení strany pro životní prostředí a energetiku, se nebojí přirovnat snahy o udržitelnost životního prostředí k marxistické ideologii. „*174 let po Marxově manifestu komunismu číhá v Evropě další strašidlo, a to environmentalismus ve své zdegenerované podobě, který si zachovává stejné základní prvky marxistické myšlenky, totiž materialismus, internacionalismus, nenávisť ke korporacím a ekonomikám a jistou násilnost ve způsobu, jakým prosazuje své myšlenky proti těm, kteří nemyslí jako oni.*“ (cit. dle FdI 2022).

Při vystupování na evropské a mezinárodní scéně je kritika environmentálních témat a závazků EU znatelně slabší. Na 28. konferenci OSN o změně klimatu předsedkyně strany Giorgia Meloni otevřeně potvrdila snahu o splnění klimatických závazků Evropské unie, konkrétně jmenovala dosažení uhlíkové neutrality kontinentu do roku 2050 a snížení uhlíkových emisí nejméně o 55 % do roku 2030 (Governo Italiano 2023). Kapitola předvolebního programu do Evropského parlamentu z roku 2019 se též nese v nekritickém duchu. „*Člověk nemůže být vlastenec, aniž by byl zároveň ochráncem přírody a životního prostředí. Protože vlast, země předků a životní prostředí jsou slova velmi blízká a my se k této identitě důrazně hlásíme. Chceme, aby Evropa stála v čele ochrany půdy, krajiny a přírody: výchova k ochraně životního prostředí již od školních let; zákaz všech nerozložitelných výrobků; boj proti všem formám znečištění; podpora přeměny podniků, které mají velký dopad na životní prostředí nebo které vyrábějí plastové materiály; podpora čistých a obnovitelných zdrojů energie; [...] boj proti*

intenzivnímu chovu hospodářských zvířat, který způsobuje utrpení zvířatům a poškozuje lidské zdraví. Cla vůči státům, které nerespektují životní prostředí.“ (FdI 2019). Ochrana životního prostředí není jedinou oblastí politik, kde se tyto rozdíly v rétorice projevují, avšak u environmentálních témat se zdají být nejvíce patrné.

2.4 Konkluze

Tato kapitola poskytla kvalitativní výzkum pozic třech zkoumaných politických stran k politikám Evropské unie. Analyzována byla též rétorika těchto subjektů týkající se stavu a směřování současné evropské integrace. Každá ze tří zkoumaných stran (Právo a spravedlnost, Občanská demokratická strana, Bratři Itálie) má samozřejmě své priority, mnoho jejich požadavků se však překrývá a tím se vytváří prostor pro vzájemnou spolupráci. V některých oblastech se názory těchto stran různí, avšak z provedené analýzy vyplývá, že je tomu tak pouze výjimečně.

V obecné rovině lze konstatovat, že Právo a spravedlnost společně s Bratry Itálie využívají ve svých programových prohlášeních ostřejší rétoriku než Občanská demokratická strana, která sice Unii často kritizuje, ale pragmatičtějším způsobem. ODS a PiS mají poměrně detailně zpracované poziční dokumenty k Evropské unii, u Bratrů Itálie jsou stranické programy týkající se EU obecnějšího rázu a jsou zpracovány stylem, který má působit na emoce. U všech zkoumaných stran lze v určitých případech vyzorovat rozdíly mezi rétorikou na národní úrovni a reálnou praxí na evropské úrovni. Silnější kritika Unie a jejích politik na domácí politické scéně může sloužit k mobilizaci konzervativně-pravicového voličstva (Krouwel & Abts 2007). Evropskou unii je také snadné vinit z politických neúspěchů, jelikož evropskou politiku vnímá mnoho občanů jako příliš vzdálenou a nevěnují jí tolik pozornosti (Pannico 2017).

Žádná ze tří stran nechce Evropskou unii opouštět. Všechny pozitivně vnímají společný trh a takzvané čtyři svobody pohybu (zboží, osob, kapitálu a služeb). Představitelé stran též zdůrazňují národní jedinečnost členských států a dbají na zachování politické suverenity země, v některých případech dokonce požadují zpětné navrácení suverenity v oblastech, kde v současnosti funguje sdílená suverenita na unijní úrovni. Všechny tři strany podporují princip flexibilní integrace, tedy takový model evropské spolupráce, kde si každý členský stát svobodně rozhoduje o oblastech a způsobu integrace. Zdroj politické legitimacy EU představují v pojetí těchto stran členské státy, požadují též silnější kontrolní funkce

členských zemí. Všechny tři zkoumané politické strany se taktéž staví proti rozšiřování způsobu hlasování kvalifikovanou většinou na úkor jednomyslnosti. Shoda panuje i v otázce rozšiřování Evropské unie o Ukrajinu, Moldavsko, Gruzii a země západního Balkánu.

Kritika unijních environmentálních politik a regulací je u občanských demokratů vyjadřována relativně věcně a umírněně. Bratři Itálie a Právo a spravedlnost oproti tomu volí radikálnější způsob komunikace, významní reprezentanti obou stran označují tyto politiky za zelený komunismus či marxistickou ideologii. V případě delegátů za stranu Fratelli d'Italia se však tato rétorika značně zmírňuje, je-li problematika životního prostředí projednávána na evropské či mezinárodní úrovni. Žádná ze tří zkoumaných stran nemá příliš kladný vztah ke společné měně. Polsko ani Česká republika zatím euro nepřijali, PiS i ODS byly dlouhou dobu rozhodující silou ve vládách svých zemí, přesto ani jedna z těchto stran nezahájila potřebné kroky k přijetí jednotné evropské měny. Občanská demokratická strana si svůj názor otevřeně obhajuje, tvrdí, že přijetí eura má být dobrovolné a zcela v kompetenci členských států. Stanoviska ke společné měně se v programech Práva a spravedlnosti nevyskytují vůbec nebo jen velmi okrajově. Bratři Itálie zastávají názor, že z eura ekonomicky profitují Němci na úkor italských občanů.

Názory mezi zkoumanými politickými stranami se různí v otázce migrační politiky Evropské unie. PiS a ODS se dlouhodobě vymezují vůči povinným relokačním kvótám na migranty. Právo a spravedlnost jednoznačně odmítá novou podobu migračního paktu. Občanská demokratická strana není tak vyhraněná, jelikož při schvalování tohoto paktu se česká vláda, jíž předsedá občanský demokrat, zdržela. Nový pakt naopak podporuje strana Bratrů Itálie, předsedkyně strany Meloni vítá mechanismus přerozdělování migrantů mezi ostatní členské státy, který má ulevit přetížené Itálii a dalším jižním státům Unie. I přesto mají Fratelli d'Italia k migrační politice EU jednu velkou výhradu, problémy se totiž mají dle jejich názoru řešit způsobem, který předchází tomu, aby se nelegální migranti vůbec ocitli na evropské půdě. Navrhují tedy lepší kontrolu vnějších schengenských hranic a efektivnější boj proti pašerákům. V tomto konkrétním bodě se shodují všechny tři zkoumané strany, problémy spojené s nelegální migrací

je potřeba řešit primárně v místech konfliktu, odkud migranti do Evropy přicházejí, a přísnější kontrolou vnějších hranic.

Z provedené komparace je evidentní, že zkoumané politické strany nahlíží na stav a proces evropské integrace podobnou optikou. Názory těchto stran na dílčí evropské politiky jsou též ve většině případů shodné. Pokud toho strany dokážou využít, mohou díky spojení významně ovlivňovat politiku Evropské unie. Předpokládá se, že v následujících volbách do Evropského parlamentu významně posílí konzervativní pravice (Cunningham et al. 2024), strany zkoumané v této bakalářské práci se tedy v příštích pěti letech mohou stát rozhodující silou v Europarlamentu.

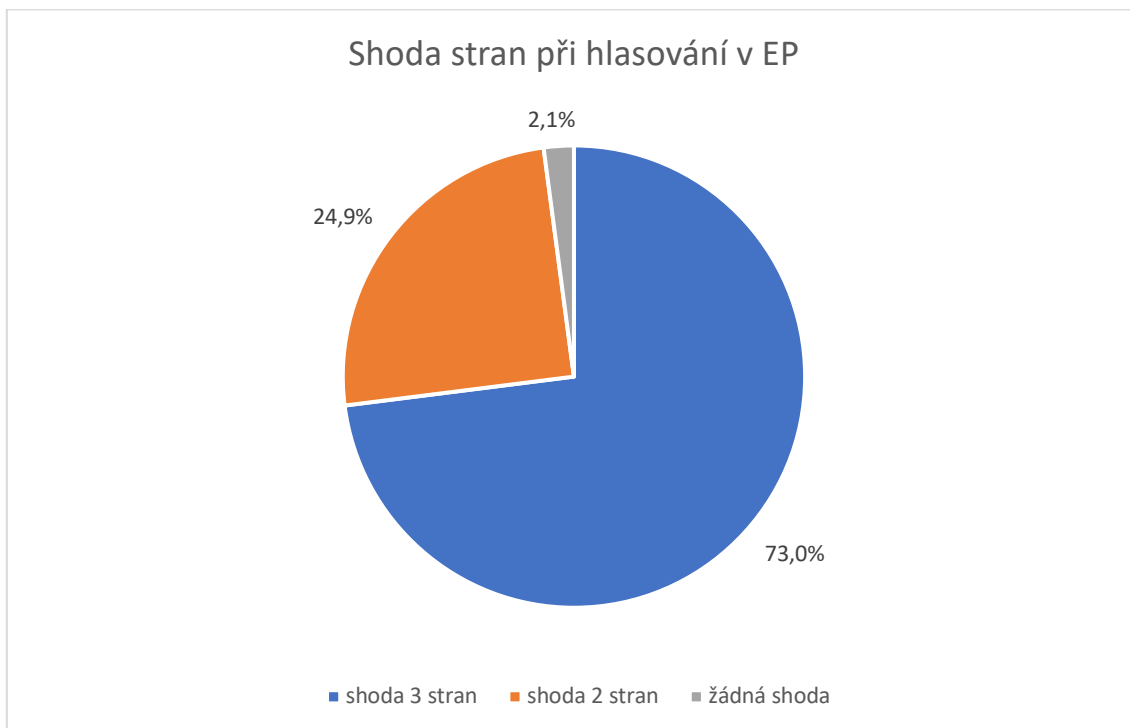
3 Kvantitativní analýza hlasování v Evropském parlamentu

Tato kapitola obsahuje kvantitativní analýzu hlasovacího chování europoslanců, kteří jsou členy zkoumaných politických stran. Výzkum čerpal ze souboru dat, jehož autory jsou Simon Hix a kolegové (2022). Jejich nezisková organizace *VoteWatch Europe* sledovala a zaznamenávala výsledky hlasování na půdě Evropského parlamentu. Svoji činnost organizace ukončila v červnu roku 2022, dostupná data tedy pokrývají první tři roky současného 9. funkčního období Evropského parlamentu. *VoteWatch Europe* je i přesto nejlepším dostupným datovým souborem pro účel výzkumu této bakalářské práce. V současnosti bohužel neexistuje alternativa, jež by nahrazovala práci tohoto kolektivu. Získávání relevantních dat z oficiálních zdrojů EU je nadmíru komplikované, jelikož je nutné výsledky hlasování a další proměnné dohledávat napříč různými webovými stránkami Evropského parlamentu. Dle mého názoru má v tomto ohledu Evropská unie, potažmo Europarlament hodně co zlepšovat. Přehledné tabulky s výsledky hlasování z plenárních zasedání Evropského parlamentu (EP) by posloužily nejen akademické obci, ale zároveň občanům EU, kteří by mohli transparentním způsobem kontrolovat chování europoslanců, pro které hlasovali. Pokud se chce Unie skutečně přiblížit občanům, měla by přinejmenším otevřeně a přehledně poskytovat data, jež mohou voličům pomoci při rozhodování ve volbách do EP.

Data, s nimiž se pracovalo, obsahují informace o všech hlasováních, jež proběhla formou takzvaného *roll call vote*. *Roll call vote* je způsob hlasování, při kterém jsou jednotlivé hlasy přesně zaznamenány, jelikož europoslanci hlasují skrze svá elektronická zařízení. Ze všech zaznamenaných hlasování na půdě EP jsem extrahoval pouze finální hlasování. Vzhledem k tomu, že dle pravidla 188. jednacího řádu Evropského parlamentu jsou všechna finální hlasování provedena právě formou *Roll call vote* (Evropský parlament 2023), je zajištěno, že v datovém souboru nechybí výsledek žádného finálního hlasování. Pro výzkum byly využity výsledky jen z finálních hlasování, protože lépe reflektují pozice jednotlivých

europoslanců. Hlasování, jež nebyly finální, se většinou týkaly jen částí textů, jednalo se například o různé dodatky či pozměňovací návrhy. Volba u finálního hlasování představuje názor na celý probíraný text a je tím pádem směrodatnější. Celkově je zaznamenáno 1 251 těchto finálních hlasování, které tvoří datový základ následujícího kvantitativního výzkumu. Do analýzy hlasovacího chování byly zahrnuty hlasy „pro“; „proti“; „zdržel/a se“. Vynechány byly případy, kdy europoslanec nehlasoval nebo nebyl přítomen.

První graf znázorňuje, jak často se zkoumané politické strany shodly při hlasování v Evropském parlamentu. U každého finálního hlasování byla nejdříve zjištěna pozice jednotlivých stran, respektive bylo zjištěno, jak hlasovala většina europoslanců za danou stranu. Následně byly tyto hodnoty porovnány. Strany (jako celek) hlasovaly stejně v necelých 3/4 případech. Skoro v 1/4 případech se shodly alespoň dvě strany ze tří. Jen v pouhých 2,1 procentech případů hlasovala každá strana jinak. Výsledky jasně prokazují vysokou míru souladu při hlasování v Evropském parlamentu.

Graf 1 - Kruhový diagram znázorňující míru konsenzu mezi politickými stranami

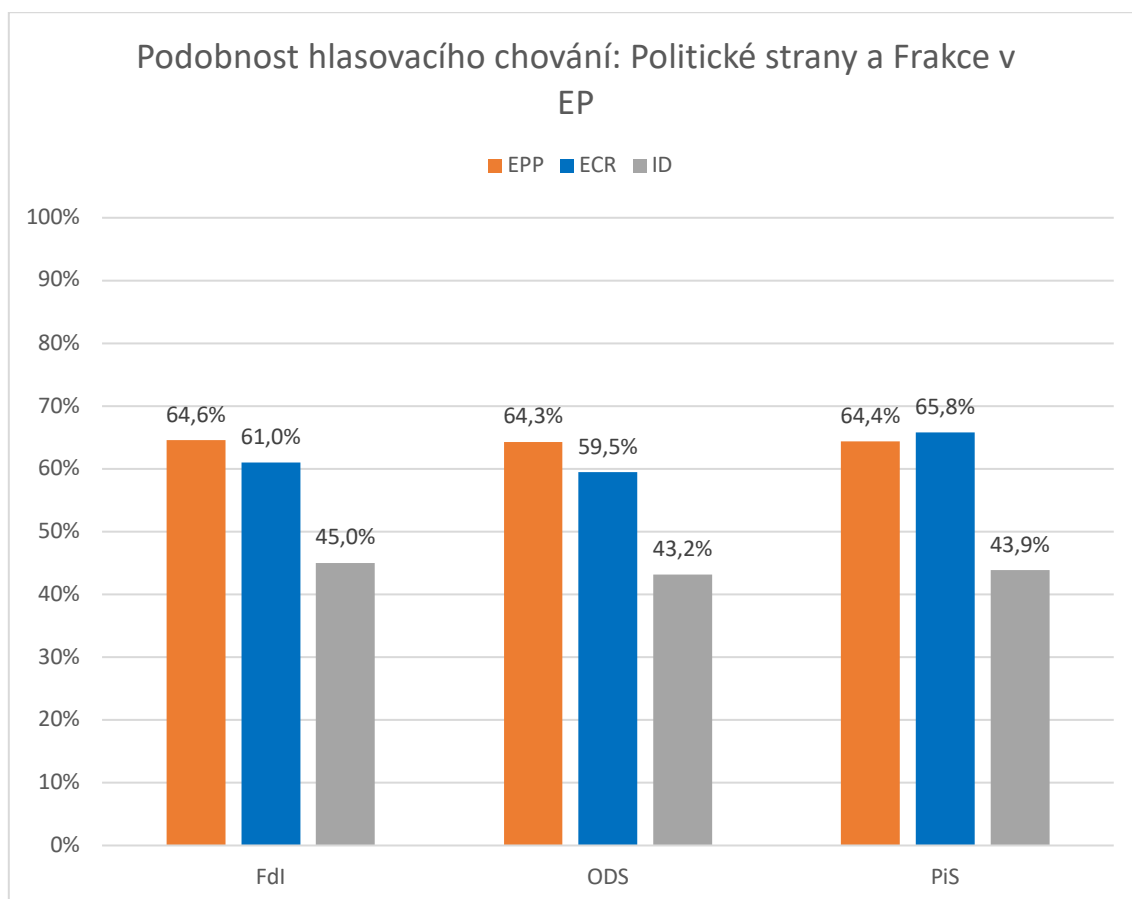

Další část kvantitativní analýzy je zaměřená na zjištění míry hlasovací shody mezi jednotlivými europoslanci zkoumaných stran (FdI, ODS, PiS) a europoslanci, jež se sdružují v těchto evropských frakcích: Evropští konzervativci a reformisté (ECR), Evropská lidová strana (EPP) a Identita a demokracie (ID). Inspiraci pro tuto komparaci jsem získal z práce od Edoarda Bressanelliho a Margherity de Candia (2023), kde tito autoři srovnávají hlasování Bratrů Itálie se stejnými evropskými frakcemi. Ve své práci jsem však využil jinou, dle mého názoru přesnější a vhodnější metodologii. Výsledky mého bádání jsou proto odlišné.

Výpočet podobnosti (vyjádřen v procentech) byl proveden následujícím způsobem: nejdříve byl porovnán hlas každého europoslance zkoumané strany s hlasem každého europoslance zkoumané frakce. Cílem prvního kroku bylo tedy zjistit, v kolika procentech případů byly jednotlivé kombinace dvou europoslanců shodné, tento proces byl proveden pro každé jedno hlasování zvlášť. Míra podobnosti ze všech zkoumaných hlasování (celkem 1251) byla následně zprůměrována. Vzhledem k vysokému počtu všech možných kombinací dvojic europoslanců (strana/frakce), které byly následně znásobeny velkým počtem hlasování, se celkový počet zkoumaných kombinací europoslanců napříč všemi hlasováními pohybuje v řádech milionů. K matematickým výpočtům takového rozsahu byl využit nástroj *pandas* (knihovna programovacího jazyka *Python*).

Cílem této analýzy bylo zjistit, zdali europoslanci zkoumaných stran mají názorově blíže k poslancům Evropské lidové strany, či k poslancům euroskeptičtější frakce Identity a demokracie. Do analýzy byla zařazena i frakce Evropských konzervativců a reformistů, kam patří všechny tři politické strany, výzkum se tedy zaměřuje na pravicové spektrum politických skupin v Evropském parlamentu. Výsledek překvapivě odhaluje skutečnost, že europoslanci za FdI a ODS se shodují více s europoslanci Evropské lidové strany, než s europoslanci z Evropských konzervativců a reformistů, kde se obě strany sdružují. Jediné Právo a spravedlnost má nejvyšší shodu s vlastní evropskou frakcí ECR. U všech zkoumaných subjektů je však rozdíl ve shodě mezi EPP a ECR minimální, odchylka od hlasů Evropských konzervativců a reformistů není nijak dramatická. Nejméně se s poslanci z ECR shodují občanští demokraté. Shoda

s europoslanci Identity a demokracie je u všech zkoumaných stran zřetelně nižší. Tento fakt poukazuje na skutečnost, že politická praxe zkoumaných stran neodpovídá běžnému pojmenování těchto stran (s výjimkou ODS) jako krajně pravicových (Kirby 2022; Schmitz 2024). Výsledky demonstrují kontrast mezi rétorikou zkoumaných stran na národní úrovni, která často prezentuje evropskou politiku jako boj s Bruslem (hlavně FdI a PiS), a realitou hlasování zvolených zástupců těchto stran na evropské úrovni. Předsedkyně Evropské komise i Parlamentu patří do Evropské lidové strany, která je zároveň nejpočetnější evropskou frakcí. Evropská lidová strana se tedy dá považovat za jakýsi ideologický mainstream evropské politiky, a právě s členy této frakce mají všechny zkoumané strany významnou shodu při hlasování na půdě Evropského parlamentu.

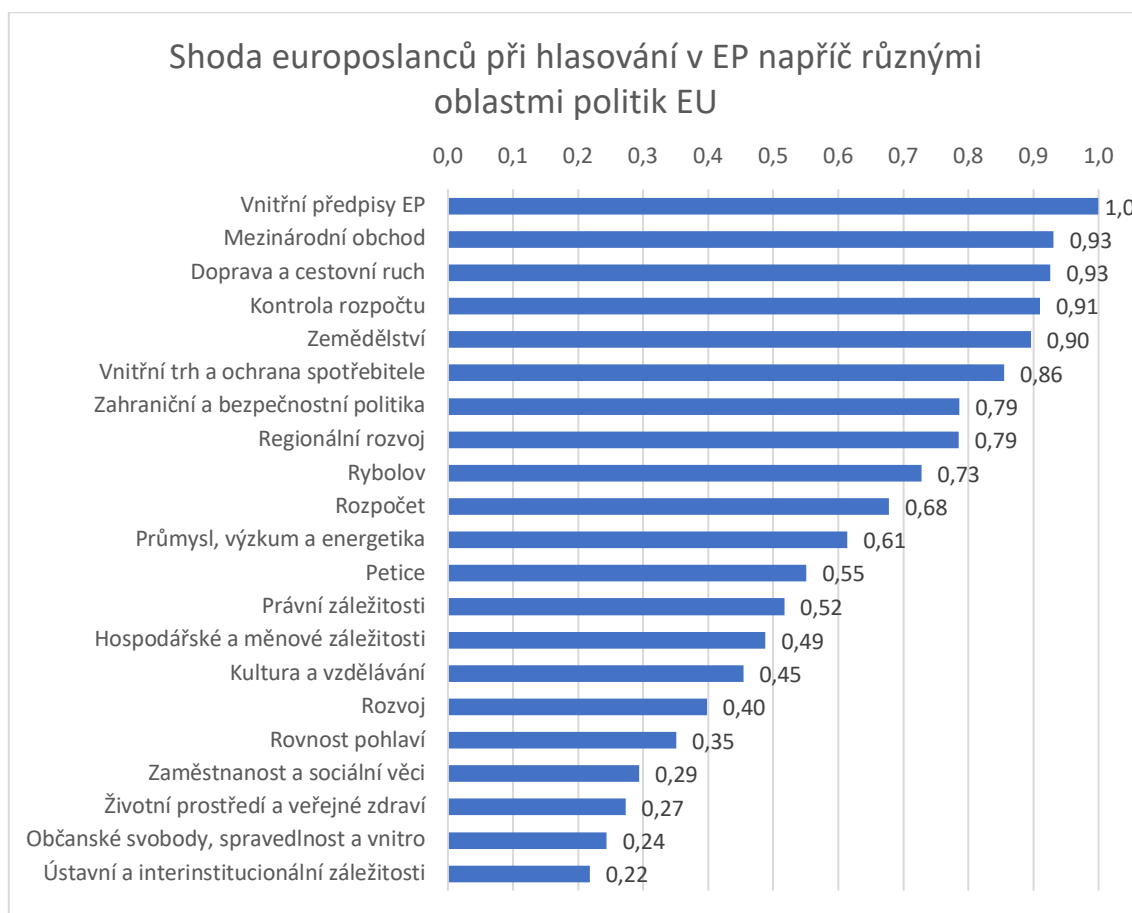

Graf 2 - Sloupcový diagram znázorňující míru konsenzu mezi politickými stranami a skupinami Evropského parlamentu

Z dostupných dat lze také zjistit hlasovací shodu europoslanců (za FdI, ODS a PiS) napříč jednotlivými oblastmi unijních politik. K výpočtu hlasovacího konsenzu

byl využit tzv. *Rice index* (Rice 1928). Tento statistický nástroj je často využíván pro analýzu hlasování v zákonodárných orgánech. Rice index je formulován na principu porovnání počtu shodných hlasů s celkovým počtem hlasů. Hodnota indexu se pohybuje v rozmezí 0 (nesouhlas) až 1 (perfektní konsenzus). V případě této práce byl výpočet indexu proveden pro každé jedno hlasování v rámci dané oblasti politiky. Tyto hodnoty byly posléze zprůměrovány k určení celkové soudržnosti hlasování pro danou oblast. Index operuje s hlasy „pro“ a „proti“, pokud se tedy jakýkoliv europoslanec zdržel hlasování, nebyl přítomen nebo nehlasoval, nebyl do výzkumu zařazen. K výpočtům byl opět využit nástroj *pandas*.

Výsledky ukazují, že soudržnost při hlasování v EP se skutečně znatelně liší v závislosti na oblasti politiky, jež se hlasování týká. Velkou míru soudržnosti mají poslanci zkoumaných stran v oblastech mezinárodního obchodu, dopravy a cestovního ruchu, zemědělství, vnitřního trhu, společné zahraniční a bezpečnostní politiky nebo regionálního rozvoje. Naopak nejnižší míra shody se projevuje v těchto oblastech: ústavní a interinstitucionální záležitosti; občanské svobody, spravedlnost a vnitro; životní prostředí a veřejné zdraví; zaměstnanost a sociální věci nebo rovnost pohlaví.

Graf 3 - Horizontální sloupcový diagram znázorňující míru konsenzu mezi politickými stranami napříč oblastmi politik EU

Tato kapitola představila kvantitativní výzkum hlasování europoslanců, kteří jsou členy zkoumaných politických stran (FdI, ODS, PiS). Samotná analýza je rozčleněna na tři části, každá z těchto částí se věnovala specifickému výzkumnému cíli. Výsledky analýzy jsou graficky znázorněny třemi typy grafů.

V první části se výzkum soustředil na odhalení míry hlasovací shody mezi politickými stranami. Tato míra se ukázala být velmi vysoká, zhruba ve $\frac{3}{4}$ případů se na hlasování shodly všechny tři strany, alespoň dvě ze tří stran měly shodná stanoviska v necelé $\frac{1}{4}$ případů. Situace, kdy každá politická strana hlasovala jiným způsobem, nastala pouze výjimečně, v pouhých 2,1 % případů.

Část druhá komparovala hlasovací chování europoslanců za FdI, ODS a PiS s hlasovacím chováním europoslanců z tří různých frakcí. Konkrétně se výzkum zaměřil na tyto pravicové politické skupiny v Evropském parlamentu: Evropská lidová strana, Evropští konzervativci a reformisté, Identita a demokracie. Výsledky

u dvou stran (FdI a ODS) překvapivě prokázaly vyšší volební shodu s poslanci Evropské lidové strany, než s poslanci Evropských konzervativců a reformistů, kde jsou obě strany sdružené. Shoda s extrémnější frakcí Identita a demokracie, respektive s jejími poslanci, je u všech stran relativně nízká. Provedená analýza jasně dokazuje, že volební aktivita poslanců jednotlivých zkoumaných stran na půdě EP se více blíží aktivitě poslanců umírněné skupiny EPP než aktivitě poslanců, kteří spadají do skeptičtější politické skupiny ID.

Třetí část kvantitativního výzkumu odhaluje různé míry hlasovacího konsenzu mezi europoslanci zkoumaných stran napříč různými oblastmi evropských politik. Vyšší shoda panuje v oblastech obchodu, dopravy a zemědělství. Naopak nejnižší shoda se projevuje v environmentálních a sociálních otázkách, například v oblastech zaměstnanosti, rovnosti pohlaví nebo životního prostředí a veřejného zdraví.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, v jakých unijních oblastech existují společné zájmy, a u kterých evropských témat se názory zkoumaných stran nejvíce liší. Výzkum se také zaměřil na porovnání subjektů v reálné politické praxi. Právo a spravedlnost, Občanská demokratická strana a Bratři Itálie jsou běžně označovány za strany euroskeptické. Jejich vztah s Evropskou unií a souvisejícími institucemi je v mnoha ohledech podobný, nelze ho však zploštit jednoslovným výrazem *euroskepticismus*, jelikož mezi stranami existuje mnoho názorových nuancí.

Důležité je rozlišovat mezi kritikou evropské integrace jako takové a kritikou jejího současného institucionálního ztělesnění. Všechny zkoumané politické strany v principu podporují myšlenku evropské integrace, zdůrazňují především její ekonomický rozměr. Současný rozsah působnosti Evropské unie však shledávají jako příliš široký. Též kladou důraz na zachování státní suverenity, žádná ze stran si nepřeje rozšiřování způsobu hlasování kvalifikovanou většinou na úkor jednomyslnosti. S tím je úzce spjatá idea takzvané flexibilní integrace, kterou svým způsobem podporují všechny zkoumané strany. V takovém pojetí Evropské unie by si členské státy mohly svobodně zvolit oblasti i míru integrace podle toho, jak uznají za vhodné. Výjimku představuje jednotný trh, na kterém se musejí podílet všechny členské země.

Jediná ze zkoumaných oblastí politik Evropské unie, kde se názory politických stran významně různí, je migrační a azylová politika. Zatímco Fratelli d'Italia vítají mechanismus přerozdělování žadatelů o azyl, který je součástí nového unijního migračního paktu, občanství demokraté i strana Práva a spravedlnosti reformu azylových pravidel nepodporují. V ostatních oblastech jsou požadavky všech tří stran obdobné. Žádná ze stran nemá příliš kladný vztah ke společné měně. Občanská demokratická strana otevřeně prohlašuje, že přijetí eura má být dobrovolné a zcela v kompetenci členských států, Právo a spravedlnost se k otázce přijetí jednotné měny v programech většinou vůbec nevyjadřuje. Bratři Itálie proklamují, že z eurozóny profituje Německo na úkor jiných států, jako je právě

Itálie. Všechny strany do určité míry kritizují unijní environmentální závazky, ODS relativně věcně a umírněně, rétorika PiS a FdI je poněkud radikálnější, významní představitelé obou stran označují environmentální politiku za marxismus či „zelený komunismus“. Konsenzus panuje v podpoře rozšiřování EU o Ukrajinu, Moldavskou republiku, Gruzii a země západního Balkánu.

Poslední kapitola předkládá graficky znázorněné výsledky kvantitativního výzkumu, jenž se týká hlasovacího chování europoslanců zkoumaných politických stran v současném devátém volebním období. Strany (jako celek) se při hlasování v Evropském parlamentu shodly zhruba ve třech čtvrtinách případů, v necelé jedné čtvrtině případů hlasovaly alespoň dvě strany stejně. Situace, kdy každá ze tří stran hlasovala jinak, nastala výjimečně, v pouhých dvou procentech případů. Dále byl v práci analyzován volební konsenzus mezi zkoumanými subjekty a vybranými politickými skupinami Evropského parlamentu. Výsledky analýzy u FdI a ODS překvapivě prokazují vyšší volební shodu s frakcí Evropské lidové strany, než s vlastní frakcí Evropských konzervativců a reformistů. Hlasovací konsenzus s extrémnější skupinou Identita a demokracie je u všech tří stran znatelně slabší. Běžné označování FdI a PiS za strany krajně pravicové proto v evropském kontextu považují za neopodstatněné a zavádějící. Poslední část kvantitativní analýzy představuje míru hlasovací shody mezi politickými stranami (FdI, ODS, PiS) napříč různými oblastmi evropských politik. Nejvyšší míra shody se projevuje v oblastech mezinárodního obchodu, vnitřního trhu, dopravy a zemědělství. Naopak nejnižší míra shody panuje v environmentálních a sociálních otázkách, například v oblastech zaměstnanosti, rovnosti pohlaví nebo životního prostředí a veřejného zdraví.

Ze závěrů analýzy je evidentní, že pozice všech tří politických stran k Evropské unii a jejím politikám jsou až na výjimky velmi podobné. Pravidelná setkání předsedkyně a předsedů stran pro koordinaci činnosti na evropské úrovni jsou proto namístě. V následujících volbách do Evropského parlamentu s velkou pravděpodobností posílí konzervativně pravicové strany. Díky spojení se mohou Bratři Itálie, Právo a spravedlnost a Občanská demokratická strana stát

důležitou aliancí v Evropském parlamentu, která může zásadně ovlivňovat budoucí směřování Evropské unie. Otázkou však zůstává, nakolik silná bude politická vůle představitelů příslušných stran v příštím volebním období.

Seznam použitých zdrojů

africanews (2024). *Italy's PM Giorgia Meloni praises her country's role in EU deal with Egypt*. 18.3.2024 (<https://www.africanews.com/2024/03/18/italys-prime-minister-giorgia-meloni-praises-her-countrys-role-in-eu-deal-with-egypt/>, 22.3.2024).

AP (2024). *Italian Premier Meloni says curbing migrant arrivals from Africa is about investment, not charity*. 4.1.2024 (<https://apnews.com/article/italy-eu-africa-migration-strategy-energy-bfffac3ff93ad2a97aead324caa11130>, 23.3.2024).

ASZ ČR (2024). *Pro Green Deal hlasovali v roce 2020 eurposlanci z ANO, TOP 09 a Pirátů*. 19.2.2024 (<https://www.asz.cz/clanek/12241/pro-green-deal-hlasovali-v-roce-2020-eurposlanci-z-ano-top-09-a-piratu/>, 19.3.2024).

Bressanelli, E. & de Candia, M. (2023). Fratelli d'Italia in the European Parliament: between radicalism and conservatism. *Contemporary Italian Politics*, 1-20.

Colyer, I. (2021). The Polish law and justice party's strategic approach to its relationship with the European Union. *Undergraduate Journal of Humanistic Studies* 11, 1-19.

Conti, N. & Verzichelli, L. (2003). PARTY CONTESTATION OF THE POLITICAL SPACE AND THE EUROPEAN ISSUE: THE ATTITUDES TO EU OF THE ITALIAN PARTIES (1994-2002). *ECPR General Conference Marburg*. (<https://web.archive.org/web/20041101120410/www.essex.ac.uk/ecpr/events/generalconference/marburg/papers/15/3/Conti.pdf>, 27.1.2024).

Cunningham, K. & Hix, S., Dennison, S., Learmonth, I. (2024). A sharp right turn: A forecast for the 2024 European Parliament elections. *European Council on Foreign Relations*. 23.1.2024 (<https://ecfr.eu/publication/a-sharp-right-turn-a-forecast-for-the-2024-european-parliament-elections/>, 27.3.2024).

Cymer, K. (2022). The rise of Euroscepticism on the political scene in Poland—the case of the party Law and Justice. *Przegląd Europejski* 11 (3), 89-98.

Český statistický úřad (2003). *Referenda o vstupu do EU a statistika*. <https://www.czso.cz/documents/10180/23204022/referenda.pdf/6550bd02-9ede-4759-ab3a-8ccf3238455a>, 23.2.2024).

Dagens Nyheter (2006). *Miljöpartiet la fram valmanifest*. 20.4.2006 (<https://www.dn.se/nyheter/politik/miljopartiet-la-fram-valmanifest>, 24.1.2024).

Decode 39 (2023a). *Italy pushes for Western Balkan EU integration, bolstering security*. 24.1.2023 (<https://decode39.com/5613/italy-trieste-western-balkans-conference/>, 21.3.2024).

Decode 39 (2023b). *Meloni pushes for Ukraine, Moldova, Balkans European integration*. 1.6.2023 (<https://decode39.com/6914/meloni-ukraine-moldova-balkans-european-integration/>, 21.3.2024).

Ember (2023). *Poland is the EU's leading laggard in the clean energy transition*. (<https://ember-climate.org/countries-and-regions/countries/poland>, 26.2.2024).

ETIAS (2024). *Italy Witnesses 50% Surge in Migrant Arrivals in 2023*. 8.1.2024 (<https://etias.com/articles/italy-migrant-surge-2023>, 22.3.2024).

Euractiv (2017). *Polish PM rejects EU 'blackmail' on migrant quotas*. 3.9.2017 (<https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/polish-pm-rejects-eu-blackmail-on-migrant-quotas>, 25.2.2024).

Euractiv (2023). *The Italian Brief*. 18.4.2023 (<https://www.euractiv.com/section/politics/linksdossier/the-italian-brief/>, 21.3.2024).

Eurobarometer (2023). *EP Autumn 2023 Survey: Six months before the 2024 European Elections*. (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3152>, 25.2.2024).

Evropská komise (2017). *Rule of Law: European Commission acts to defend judicial independence in Poland*. 20.12.2017 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cz/IP_17_5367, 25.5.2024).

Evropská komise (2021). *Statistical Factsheet Poland*. (https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/b6c4b572-c958-406f-8404-c4bbf1bd7e26_en?filename=agri-statistical-factsheet-pl_en.pdf&prefLang=el, 23.2.2024), 5.

Evropská komise (2023). *Memorandum of Understanding on a strategic and global partnership between the European Union and Tunisia*. 16.7.2023 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3887, 22.3.2024).

Evropská komise (2024a). *Česká republika v EU*. (https://czechia.representation.ec.europa.eu/o-nas/ceska-republika-v-eu_cs, 15.3.2024).

Evropská komise (2024b). *Mechanismus kontroly subsidiarity*. (https://commission.europa.eu/law/law-making-process/adopting-eu-law/relations-national-parliaments/subsidiarity-control-mechanism_cs, 17.3.2024).

Evropská rada (2023). *Migration policy: Council reaches agreement on key asylum and migration laws.* 8.6.2023 (<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/06/08/migration-policy-council-reaches-agreement-on-key-asylum-and-migration-laws>, 25.2.2024).

Evropský parlament (2021). *EU agriculture statistics: subsidies, jobs, production (infographic).* 24.11.2021 (<https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20211118STO17609/eu-agriculture-statistics-subsidies-jobs-production-infographic>, 23.2.2024).

Evropský parlament (2023). *Rules of Procedure of the European Parliament.* 24.10.2023 (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/RULES-9-2023-11-01-RULE-188_EN.html, 8.3.2024).

Evropský parlament (2024). *European election results.* (<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/in-the-past/previous-elections>, 24.1.2024).

FdI (2014). *IN EUROPA A TESTA ALTA.* (<https://www.fratelli-italia.it/programma-europa/>, 21.3.2024).

FdI (2017). *Le tesi di Trieste.* (<https://www.giorgiameloni.it/tesitrieste>, 29.1.2024).

FdI (2018). *IDENTITÀ E POLITICHE EUROPEE.* 20.6.2018 (<https://www.fratelli-italia.it/wp-content/uploads/2019/02/DOC-POSIZIONAMENTO-identit%C3%A0.pdf>, 25.3.2024).

FdI (2019). *PROGRAMMA ELEZIONI EUROPEE.* (<https://www.fratelli-italia.it/wp-content/uploads/2019/04/Programma-completo-1.pdf>, 21.3.2024).

FdI (2022). *PROCACCINI: AMBIENTALISMO DI SINISTRA COME IL COMUNISMO DI MARX.* 30.4.2022 (<https://www.fratelli-italia.it/2022/04/30/procaccini-ambientalismo-di-sinistra-come-il-comunismo-di-marx/>, 24.3.2024).

Folkebevaegelsen mod EU (2024). *Alternativer til EU.* (<https://www.folkebevaegelsen.dk/det-mener-vi/alternativer>, 24.1.2024).

Governo Italiano (2023). *COP28, l'intervento del Presidente Meloni alla sessione plenaria "High-Level Segment for Heads of State and Government".* 2.12.2023 (<https://www.governo.it/it/articolo/cop28-l-intervento-del-presidente-meloni-alla-sessione-plenaria-high-level-segment-heads>, 24.3.2024).

Gregor, M. & Macková, A. (2015). Euroscepticism the Czech way: An analysis of Václav Klaus' speeches. *European Journal of Communication* 30 (4), 404-417.

Havlík, V. & Hloušek, V., Kaniok, P. (2017). *Europeanised Defiance – Czech Euroscepticism since 2004* (Berlin: Barbara Budrich Publishers).

Hix, S. & Frantescu, D., Hagemann, S. (2022). VoteWatch Europe European Parliament and EU Council Voting Data. *Simon Hix*. (<https://simonhix.com/projects>, 8.3.2024).

InfoMigrants (2024). *Italy PM Meloni: New EU rules 'not the solution' to migration*. 5.1.2024 (<https://www.infomigrants.net/en/post/54321/italy-pm-meloni-new-eu-rules-not-the-solution-to-migration>, 23.3.2024).

iROZHLAS (2023). *Nebude to jednoduché, očekává Fiala před summitem EU. Nutná je podle něj jednomyslná shoda*. 13.12.2023 (https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/petre-fiala-summit-eu-rozsireni-ukrajina-moldavsko-zapadni-balkan-viktor-orban_2312132224_hof, 18.3.2024).

Kirby, P. (2022). Giorgia Meloni: Italy's far-right wins election and vows to govern for all. *BBC*. 26.9.2022 (<https://www.bbc.com/news/world-europe-63029909>, 13.3.2024).

Kopecký, P. & Mudde, C. (2002). The two sides of Euroscepticism: Party positions on European integration in East Central Europe. *European Union Politics* 3 (3), 297-326.

Krouwel, A. & Abts, K. (2007). Varieties of Euroscepticism and populist mobilization: Transforming attitudes from mild Euroscepticism to harsh Eurocynicism. *Acta politica* 42, 252-270.

Miljöpartiet de gröna (2013). *Partiprogram*. (https://www.mp.se/wp-content/uploads/2022/03/miljopartiets_partiprogram_lagupplust_2013.pdf, 24.1.2024), 32-34.

Notes from Poland (2021). “*EU green policies are madness and theories without evidence,*” says *Kaczyński*. 20.10.2021 (<https://notesfrompoland.com/2021/10/20/green-policies-are-madness-based-on-theories-without-evidence-says-kaczynski>, 26.2.2023).

Notes from Poland (2023a). *Poland condemns EU migration and asylum pact agreed by European Council*. 9.6.2023 (<https://notesfrompoland.com/2023/06/09/poland-condemns-eu-migration-and-asylum-pact-agreed-by-european-council>, 25.2.2023).

Notes from Poland (2023b). *Polish president and PM condemn “EU elites imposing their diktat” through migration pact*. 5.10.2023 (<https://notesfrompoland.com/2023/10/05/polish-president-and-pm-condemn-eu-elites-imposing-their-diktat-through-migration-pact>, 25.2.2024).

ODS (2003). *Když do EU tak s ODS*. (https://www.ods.cz/docs/programy/leaflet_EU.pdf, 15.3.2024).

ODS (2017). *Silné Česko v Evropě 21. století*. (https://www.ods.cz/docs/volby2017/silne_cesko_v_evrope_21_stoleti.pdf, 15.3.2024).

ODS (2019). *J sme srdcem Evropy - Chceme být slyšet*. (<https://moje.ods.cz/ods-admin/application/application-public/content/page/0570/57059.pdf>, 29.1.2024).

ODS (2021). *SPOLU dáme Česko dohromady*. (<https://www.spolu21.cz/assets/documents/program/program.pdf>, 29.1.2024).

ODS (2022). *Cesta k dostupné energii z jádra je volná*. 25.7.2022 (<https://www.ods.cz/clanek/22998-cesta-k-dostupne-energii-z-jadra-je-volna>, 19.3.2024).

ODS (2023). *Lídři EU jednali v Granadě o prioritách pro další roky a rozšíření unie*. 6.10.2023 (<https://www.ods.cz/clanek/24853-lidri-eu-jednali-v-granade-o-prioritach-pro-dalsi-roky-a-rozsireni-unie>, 18.3.2024).

ODS (2024). *Euro 7 ve finále. Zabránili jsme katastrofě, říká Vondra*. 13.3.2024 (<https://www.ods.cz/clanek/25419-euro-7-ve-finale-zabranili-jsme-katastrofe-rika-vondra>, 19.3.2024).

OSN (2018). *Governments adopt UN global migration pact to help 'prevent suffering and chaos'*. 10.12.2018 (<https://news.un.org/en/story/2018/12/1028041>, 22.3.2024).

Pannico, R. (2017). Is the European Union too complicated? Citizens' lack of information and party cue effectiveness. *European Union Politics* 18 (3), 424-446.

Parti communiste français (2023). *Agir pour transformer l'Europe de fond en comble, redonner à la France une voix indépendante en faveur de la sécurité humaine et de la paix*. (https://www.pcf.fr/moyen_3, 24.1.2024).

PiS (2023). *BEZPIECZNA PRZYSZŁOŚĆ POLAKÓW*. 9.9.2023 (<https://pis.org.pl/dokumenty>, 29.1.2024).

Puleo, L. & Piccolino, G. (2022). Back to the Post-Fascist Past or Landing in the Populist Radical Right? The Brothers of Italy Between Continuity and Change. *South European Society and Politics* 27 (3), 359-383.

Rada EU (2024). *Reforma v oblasti migrace a azylu: zástupci členských států EU dali zelenou dohodě s Evropským parlamentem.* 8.2.2024 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2024/02/08/asylum-and-migration-reform-eu-member-states-representatives-green-light-deal-with-european-parliament/>, 19.3.2024).

Rice, S. A. (1928). *Quantitative Methods in Politics* (New York: Alfred A. Knopf).

Ruszkowski, J. (2022). Regresywna koncepcja Unii Europejskiej na przykładzie dyskursu prowadzonego przez Prawo i Sprawiedliwość. *Rocznik Integracji Europejskiej* 16, 21-45.

Schmitz, R. (2024). Poland's new government deprograms its once far-right public media. *npr.* 19.2.2024 (<https://www.npr.org/2024/02/19/1230673951/poland-new-government-polish-news-media>, 13.3.2024).

Sitter, N. (2001). The politics of opposition and European integration in Scandinavia: Is Euroscepticism a government-opposition dynamic?. *West European Politics* 24 (4), 22-39.

Sondel-Cedarmas, J. (2022). Giorgia Meloni's new Europe: Europe of sovereign nations in the Brothers of Italy party manifestos. In: Sondel-Cedarmas, J. & Berti, F. (eds.), *The right-wing critique of Europe: nationalist, sovereignist and right-wing populist attitudes to the EU* (New York: Routledge), 60-75.

SPOLU (2023). *Programové desatero koalice SPOLU do evropských voleb.* 27.10.2023 (<https://www.ods.cz/clanek/24935-programove-desatero-koalice-spolu-do-evropskych-voleb>, 19.3.2023).

Sychra, Z. & Kratochvíl, P. (2021). Czechia: Who Is the Most Eurosceptic of Them All? The Eurosceptic Race to the Bottom. In: Kaeding, M. & Pollak, J., Schmidt, P. (eds.), *Euroscepticism and the Future of Europe* (Cham: Palgrave Macmillan), 29-33.

Szczerbiak, A. & Taggart, P. (2003). Theorizing party-based Euroscepticism: problems of definition, measurement, and causality. *SEI Working Paper No 69; European Parties Elections and Referendums Network Working Paper No 12.* (<https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=sei-working-paper-no-69.pdf&site=266>, 27.2.2024).

Szynkowski vel Sęk, S. (2023). Mechanizm obowiązkowej relokacji już raz rozsypał się jak domek z kart, okazując się niewykonalny, szkodliwy i nieadekwatny do wyzwań. X. 8.6.2023 (https://twitter.com/SzSz_velSek/status/1666925282597433345, 25.2.2024).

Šafaříková, K. (2022). Osa Praha-Řím-Varšava. S Čechy budeme krotit Brusel, říká důvěrník italské premiérky. *Aktuálně.cz*. 11.11.2022 (<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/chceme-s-ods-drzet-unii-na-uzde-rika-k-ose-varsava-praha-rim/r~d567f312610d11eda25a0cc47ab5f122>, 2.12.2023).

Taggart, P. (1998). A touchstone of dissent: Euroscepticism in contemporary Western European party systems. *European Journal of Political Research* 33 (3), 363-388.

Taggart, P. & Szczerbiak, A. (2001). Parties, positions and Europe: Euroscepticism in the EU candidate states of Central and Eastern Europe. *SEI Working Paper No 46; Opposing Europe Research Network Working Paper No 2*. (<https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=sei-working-paper-no-46.pdf&site=266>, 28.2.2024).

Thatcher, M. (1988). Speech to the College of Europe ("The Bruges Speech"). *Margaret Thatcher Foundation*. 20.9.1988 (<https://www.margaretthatcher.org/document/107332>, 30.1.2024).

Usherwood, S. & Startin, N. (2013). Euroscepticism as a Persistent Phenomenon. *Journal of Common Market Studies* 51, 1-16.

Voce, A. & Clarke, S. (2022). Italian election 2022: live official results. *The Guardian*. 26.9.2022 (<https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2022/sep/25/italian-election-2022-live-official-results>, 24.1.2024).

Zahradil, J. (2001). Manifest českého eurorealismu. *Docplayer*. (<https://docplayer.cz/25415054-Manifest-ceskeho-eurorealismu.html>, 15.3.2024).

Zeman, D. (2024). Migrační pakt EU získal definitivní souhlas členských států. Češi se zdrželi. *ČT24*. 8.2.2024 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/clenske-staty-eu-se-shodly-na-konecne-podobu-migracniho-balicku-cesi-se-hlasovani-zdrzeli-345853>, 19.3.2024).

ZET (2023). *Polska powinna przyjąć walutę euro? Sondaż IBRiS dla Radia ZET*. 10.1.2023 (https://wiadomosci.radiozet.pl/Biznes/polska-powinna-przyjac-walute-euro-sondaz-ibris-dla-radia-zet?_gl=1*_lp4djb*_ga*MTI2OTcwNTk5OC4xNTc2OTE1MDc5*_ga_MPM3D93P3J*MTY3MzMzMzgyNC40NDkuMC4xNjczMzMzODI0LjYwLjAuMA, 25.2.2024).

Zygiel, A. (2023). Kaczyński napisał list. Rozprawia się z pomysłem UE. *Wiadomości*. 23.4.2023 (<https://wiadomosci.wp.pl/kaczynski-krytykuje-unijny-pakiet-wykonanie-wyjatkowo-wadliwe-6890502283541088a>, 26.2.2024).

Resume

The thesis examines the relationship of three selected conservative right-wing parties to the European Union, namely Law and Justice, the Civic Democratic Party and the Brothers of Italy. The analysis focuses on the rhetoric and political practice of the parties. The main aim of the paper is to reveal the European issues where the views of the parties under study are most in line, as well as the areas where the parties' positions differ. A secondary aim of the thesis is to compare the voting behaviour of MEPs from the parties mentioned with MEPs from the three right-leaning groups of the European Parliament. To identify themes on which cooperation can be built, I will use a qualitative analysis of party rhetoric and a quantitative analysis of MEPs' voting behaviour. The results of the analysis show that the only area examined where the parties' views diverge significantly is migration and asylum policy. The areas of highest agreement are international trade, transport, agriculture and the internal market. Surprisingly, the results of the quantitative analysis showed a higher voting agreement between the MEPs of the Civic Democratic Party and the Brothers of Italy with the MEPs of the European People's Party than with the MEPs of the European Conservatives and Reformists.